

BÜTÜN ÜLKELERİN KOMÜNİSTLERİ BİRLEŞİN!

KOMÜNİST

KÖZ

AYLIK KOMÜNİST GAZETE FİYATI: 50 TL (KDV DAHİL) AĞUSTOS 2026 SAYI: 56 (154) www.kozgazetesi7.org

Burjuvaziden Bağımsız Bir Sınıf Hareketinin Yol Haritası

Direnişler yalıtık ve kendi sınırları içinde kaldığı sürece her biri insan gücü, maddi imkân, deneyim ve siyasi etki bakımından kendi örgütlü kapasitesinin sınırlarına çarpıyor. Bu cendereden çıkmanın ilk adımı, emekçilerin bağımsız mücadelesini büyütmek isteyen güçler arasında daha düzenli ve sıkı bağlar kurmak olmalı. Farklı sektör ve alanlardaki mücadelelerde kazanılan deneyimleri ve imkânları paylaşmanın, hem emekçilerin hem de kitle örgütlerinin birbirinden öğrenmesinin ve bir alanda karşılaşılan sorunlara başka alanlardaki emekçilerin müdahil olmasının yolunu açmalıyız.

s.7

Bağımsız Kitle Hareketi Gerilese de Devrimci Durum Sürüyor Yükselişe Emekçiler İçinde Hazırlanalım

Hükümetin “güçlü lider” propaganda- ları da soldan yükselen “teslimiyet” ağıtları da kimseyi yanıltmasın. Türkiye’de devrimci durum sürüyor. Yöneten- ler eskisi gibi yönetmiyor, yönetilenler eskisi gibi yönetilmek istemiyor. Kitlele- rin seferberliği artıyor. Değişikliği başka yerde aramalı. Özellikle 2024 seçimlerin- den bugüne muhalefet boşluğunu Özgür Özel ve partileri dolduruyor. Bağımsız kitle hareketi geri çekiliyor.

Emekçilerin bağımsız mücadelesini büyütmek isteyenler bunun bir mola olduğunu bilerek yükselişe hazırlanmalı. Zira bu dönem uzun sürmeyecek. Ame- rikancı proje yenilgiye yazgılı. Siyaset sahasının dışına itilen, dinamik emekçi kitleleri de ilelebet oyun dışında kal- mayacak. Ama işimiz yarın başlamıyor. Bugün bağımsız siyasetin emekçilere ulaşmasının önünde engeller olsa da, bu mutlak tecrit anlamına gelmiyor.

Geri çekilme molasında devrimci güçlerin sorumlulukları büyük. Si- yasi sorunlara eylemli yanıtlar vermek için devrimci temelde en geniş ortaklığı kurmalıyız. Emekçilerden tecrit olmama- lı; ekmekten, anadilde eğitime uzanan gündelik mücadelenin tüm biçimlerinde yer almalıyız. Bu mücadelelerin içinde savrulmamanın, onlara müdahale edebil- menin koşulu ise kitle örgütü devrimciler örgütü ayrımını titizce korumak.

Komünistlerden

Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası: “Taban Maaş İçin Mücadeleye!”

Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası ile mücadelelerini ve taleplerini konuşmak için bir araya geldik.

s.4

NATO'ya ve Hizmetkârlarına Karşı Sınıf Mücadelesini Yükseltelim!

Alınteri ve Köz imzalı NATO bildirilerimi- zi ve gazetemizi 1 Mayıs Mahallesi'ndeki emekçilere ulaştırdık.

s.3

Suruç İçin Adalet Devrimle Gelecek!

Suruç katliamının on birinci yılında Anka- ra'da düzenlenen eyleme Alınteri ve Köz olarak ortak dövizlerimizle katıldık.

s.5

NATO ve Türkiye'de Antiempyralist Gelenek

NATO zirvesi yaklaşırken Gülsuyu'da NATO'yu ve antiempyralist mücadeleyi tartıştık.

s.2

KÖZ'ün Sözü

Süreç

Sürecin resmedilişinde Kürt sorunu kendisine sınırlı da olsa yer buluyor; fakat sürecin ortaya çıkışında da, bugün hâlâ ayakta kalmasında da Kürt sorununun çözümü yolundaki projelerin hiçbir belirleyiciliği yok. Süreçte Kürtlerin en temel demokratik hakları dahil hiçbir reformun gündeme gelmemesine bakarak, bu durumu hükümetin PKK'yi “hiçbir şey karşılığında teslim alması” ile açıklayanların üzerinden atladığı da bu.

Bugünkü çözüm süreci, “devlet aklı”nın hiçbir aşamada yer almadığı, tümüyle hükümetteki partilerin birbirinden ayrılan kaygılarının sonucu olarak bugünkü hâlini alan, muhataplık ilişkisinin 2012'deki çözüm sürecine, toplumsallaştırmanın ise 90'lardaki girişime benzediği yeni bir süreç. Paramparça olmuş bir rejim içinde yürütüldüğü için 90'lardaki gibi önüne kapsamlı reformlar koyamıyor; 2012'deki gibi emekçi hareketinin zoruyla başlatılmadığı için de kitlelere açık yürümüyor.

s.9

Demokratik Talepler ve Komünistler

Anadil hakkı, bir dilin korunması ya da kültürel bir hassasiyet konusu de- ğil, ifade özgürlükleriyle doğrudan bağlantılı siyasi bir sorundur, devletin vatandaşlarına eşit hizmet götürmesi sorundur. Anadilde eğitim hakkı kültürel bir hak olarak tanımlanmak yerine bu şekilde tanımlandığı za- man demokratik bir hak ve talep olur.

s.8

Komünistler Kitle Örgütlerinde Çalışırken Nelere Dikkat Etmeli?

Kitle örgütlerinde çalışmayan, bu örgütleri kitlelerin özörgütlenmesi olarak değil de kendi grupçu ama- çlarına ulaşmak için birer araç olarak gören devrim- ciler, farkında olmadan kendilerini emekçilerden yalıttılar. Bu durum kısmi ve gündelik çıkarlarını koruyabilmek için devrimcilerin önderliğine ihtiya- cı olan kitlelerin donanımsız kalmasına yol açacağı gibi; siyasi hedeflerine ulaşmak için kitlelerin aktif desteğine ihtiyacı olan devrimcileri de temel daya- naklarından mahrum bırakır.

s.6

Okur/Yazar Mektupları

NATO ve Türkiye'de antiemperyalist gelenek

7-8 Temmuz'daki NATO zirvesinin ardından Gülsuyu'nda "NATO ve Türkiye'de Antiemperyalist Gelenek" başlıklı bir söyleşi gerçekleştirildi. Emperyalist bir ittifak ve savaş örgütü olan NATO'ya karşı çıkan, NATO'ya karşı bir ajitasyonu emekçiler arasında yaygınlaştırmaya çalışan devrimciler, sosyalistler gözaltına alındı, tutuklandı. Biz de okuma grubu olarak NATO'ya karşı mücadele edenleri sahiplenmek ve bu mücadelenin zirvenin gerçekleşmesiyle bitmeyeceğini, emekçiler arasında bu yönde bir siyasi ajitasyonun nasıl sürdürüleceğini konuşmak amacıyla bu söyleşiyi gerçekleştirdik.

Okuma grubumuz ve grubumuzun etkinlikleri siyasi kurumların değil, bu kurumlara bağlı olsun olmasın bireylerin bulunduğu, tartışma yürüttüğü bir zemin. Buna karşılık yürüttüğümüz tartışmalara ilişkin bir siyaset adına, onun sistematik görüşlerini ifade etmek amacıyla söz alınmasına karşı çıkıp önüne set çekmeyi amaçlamıyor, bilakis bundan memnuniyet duyuyoruz. Söyleşimizde TİP'in yanı sıra Köz ve Alinteri adına bulunup söz alan arkadaşlar vardı.

Söyleşimizde NATO'nun tarihinin yanı sıra ABD emperyalizminin hegemonyası ve gerileyişi, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından emperyalistler arası rekabetin kızışması ve NATO'nun krizi üzerine konuşmalar gerçekleşti. Türk burjuvazisinin zirveye atfettiği önem üzerinden Türkiye'nin NATO'nun ileri karakolu oluşunu ve ABD emperyalizmiyle ilişkisini ele aldık. Türkiye'nin NATO içerisinde belirleyici olup olmadığını tartıştık.

Kürdistan'da ilhakçı ve işgalci bir ezen ulus devleti olan Türkiye'de antiemperyalist mücadelenin nasıl verileceğini konuştuk. Bu bağlamda söyleşimizde NATO'nun ve emperyalizmin dışsal bir olgu olmadığı, bu topraklardaki devlete karşı sınıf savaşının yükseltilmesiyle emperyalizme karşı mücadele verilebileceği vurgusu öne çıktı. Emperyalizme karşı mücadelenin anti-Amerikancılığa, anti-NATOculuğa indirgenemeyeceği ve emperyalist zincirin kırılmasını hedefleyen devrimci bir mücadeleyi şart koştuğu üzerinde duruldu.

Bu mücadelenin kalkış noktaları, taleple-

ri, şiarları da tartışma başlıklarımızdan biriydi. Türkiye'nin NATO'daki rolü ve NATO'ya bağımlılığı üzerinden "NATO'dan çıkılsın" sloganının devrimci bir mücadelenin kaldıracı olup olmayacağını, "Bağımsız Türkiye" sloganıyla ne kastedildiği ve Türkiye'nin bağımsız olup olmayacağını, bu slogan ve taleplerin Lenin'in demokratik devrime ilişkin formülasyonuna uygun şekilde proletaryanın iktidar mücadelesinin parçası kılınıp kılınamayacağını tartıştık.

Başta kendi kaderini tayin hakkı olmak üzere, Kürtlerin ulusal ve demokratik haklarının antiemperyalist mücadeledeki yeri ve "Türk ve Kürt halklarının antiemperyalist mücadele birliği"nin hangi zeminde sağlanabileceği de tartıştığımız bir başlık oldu.

Ekim Devrimi ve sovyet cumhuriyetleri birliğinin antiemperyalist mücadelenin nasıl verileceğini gösterdiğini, bu topraklarda bu mücadelenin Mustafa Suphi TKP'si ile filizlendiğini ifade eden konuşmalar yapıldı. TKP'nin tasfiyesinin ardından uzun bir dönem gündeme gelmeyen antiemperyalist mücadelenin yeniden ortaya çıkışı 60'larda yükselen toplumsal hareket ve 71-72 kopuşu ekseninde tartışıldı.

Türkiye'de antiemperyalist mücadelenin devrimci bir iktidarı hedefleyen, sosyal-şovenizme geçit vermeyen, enternasyonalist, ihtilalci ve proleter bir çizginin emekçiler arasında somutlanmasıyla verilebileceği vurgusu söyleşide öne çıktı. Bu çizginin devrimci odağın var olmasıyla hayata geçirilebileceği, bu çizgiyi hayata geçirmek isteyenlerin bu odağı yaratmak için mücadele etmesi, yan yana gelmesi, rekabetçilikten ve dar grupçuluktan uzak bir şekilde hareket etmesi gerektiği de ifade edildi. Bu bağlamda, yan yana gelen güçlerin teorik sorunlara nasıl yanıt verebileceğine, devrimci bir tartışma ve polemik ihtiyacına, bu ihtiyacın nasıl giderileceğine ilişkin görüşler de ifade edildi.

Mütevazı ama nitelikli bir etkinlik gerçekleştirmiş olduk. Yürüttüğümüz faaliyet, emekçileri, onları doğrudan ilgilendiren siyasi meselelere ilişkin tartışmaların parçası kılan bu mütevazı adımları devam ettirdiği ölçüde hedeflerine varacaktır.

Gülsuyu'ndan İşçiler

Gülsuyu okuma grubumuzun faaliyetleri

Maltepe'de bir okuma grubu olarak bir araya gelirken kendi ihtiyaçlarımız etrafında, bizi ve çevremizi örgütlendiren bir çalışmayı hedeflemiştik. Siyasi sorunlara olan ilgimizi, devrimci teoriyi öğrenme isteğimizi kalkış noktası olarak belirlemiştik. Kolektif bir okuma faaliyetini dayanışma içinde yürütmeyi önümüze koymuştuk. Bu okumaları Ne Yapmalı, Komünist Manifesto, Gotha-Erfurt Programlarının Eleştirisi metinleri üzerinden yürüttük. Bu metinlerin üzerine yürüttüğümüz tartışmalar ne kadar eğitici, öğretici olsa da asıl eğitici olanın bir işin sorumluluğunu birlikte almak, bir faaliyeti emekçilerin dayanışmasına uygun biçimde örgütlemek deneyimi olduğunu öne çıkardık. Nitekim bizi bir araya getiren kitaplara olan düşkünlüğümüz değil, devrimci siyasete, emekçilerin örgütlenmesine olan ilgimizdi. Bu ilgiyi sadece asgari ücrete yönelik eylemler yapılırken bu eylemlere katılmak üzere oturumlarımızı ertelerken değil, yakın dönemde güncel siyasi gelişmelere ilişkin tartışma toplantıları düzenleyerek de somutladık.

2026 1 Mayısı yaklaşırken hem Türkiye'de 1 Mayıs'ın tarihine hem de yaklaşan 1 Mayıs'ta emekçi hareketinin durumuna ve görevlerine ilişkin bir söyleşi düzenledik. Canlı tartışmalar yürüttük. Okuma grubundaki kimi arkadaşlarımızın talebi üzerine Ortadoğu'daki gelişmeleri İran savaşı ve Filistin üzerinden emperyalizmle ilişkilendirerek ele aldık. Dışımızdaki gelişmelere karşı destek vermenin/vermemenin somut karşılıkları üzerinde durduk. İran'ın emperyalist paylaşım kavgası içerisinde tuttuğu yeri ele aldık. Savaş söz konusu olduğunda bu topraklarda sınıf savaşını yükseltmenin ne anlama geldiğini tartıştık. Yaklaşan NATO zirvesini ve eylem birliği girişimlerini değerlendirirken Türkiye'de antiemperyalist bir mücadelenin bu topraklarda sınıf savaşını yükseltmekle verilebileceği vurguları ağır bastı. Bu söyleşileri hem dışımızda dönük kanallar açabileceği, hem de güncel siyasi tartışmalar yürütmenin zaman zaman bir kitap okumaktan daha cazip ve bizi derleyip toparlayan bir işlevi olabileceğini düşünerek düzenledik.

Kendimizi ait gördüğümüz sınıf, sorunlarımız, ihtiyaçlarımız ortak olsa da tempomuz, harekete geçme düzeyimiz, imkân ve olanaklarımız (bir anlamıyla da karşımıza çıkan engeller) eşitsizdi. Bu bakımdan zaman zaman genişleyen, zaman zaman daralan bir bileşimimiz olması kuvvetle muhtemeldi. Nitekim böyle de oldu. Gelgelelim bunu kaçınılmaz, aşılmaz bir zorunluluk olarak görmedik. Okumalarımızı planlarken, yürütenken karşımıza çıkan teknik engellerde olduğu

gibi bileşimimiz daraldığında da birbirinin sorumluluğunu alan bir tarzı hayata geçirmeye çalıştık. Çalışmamızdan uzak kalan arkadaşlarımızla derlenip toparlanmamızı, aynı zamanda ayağımızı yere daha sağlam basmamızı sağlayacak yol ve yöntemler aradık. Bazen Gülsuyu'nda bir mahalle derneğindeki film gösteriminde bir araya geldik, bazen mahalle ormanının ihaleyle ranta açılmasına karşı toplantılara dahil olduk.

Mahalle ormanının ranta açılması gündem olduğunda hem mahalledeki halkın ve derneklerin gündemine giren bu gelişmeyi tartışmak ve mahallede yaşanan bu hareketliliğe somut bir eylemle dahil olmak hem de okuma grubuna dahil olan arkadaşlarımızla buluşup yürüttüğümüz faaliyetin mahiyeti ve örgütlenme tarzı üzerine konuşmak amacıyla Gülsuyu Ormanı'nda piknik yapma kararı aldık. Pikniğimizdeki söyleşilerin konusunu emekçilerin mücadeleleri, örgütlenmesi ve emekçi örgütleri oluşturdu. Temasımız olan Gülsuyu Güzelleştirme Derneği'ne bu pikniği ortaklaştırma ve mahalledeki diğer kurumlara genişletme önerisini götürdük. Kimi aksaklıklardan ötürü bu ortaklaşmayı gerçekleştiremesek de hem dernekten hem TİP Maltepe ilçe örgütünden arkadaşlarımızın geldiği mütevazı ama canlı bir piknik örgütledik. Belirlediğimiz konularda tartışmalar yürüttük, ortak soframızda yemekler yiyip oyunlar oynadık. Pikniğimizin amaçladığımız şekilde bizi derleyip toparlayan ve önümüze yeni kanallar açan sonuçları oldu. Pikniğe katılanlarla birlikte bir sonraki etkinliğimizi 15-16 Haziran İşçi Ayaklanması söyleşi olarak planladık. Bu söyleşiden itibaren her etkinliğimizi Gülsuyu Güzelleştirme Derneği'nde gerçekleştirmeye başladık. Söyleşimizi her zamankinden daha geniş, mahalle halkından insanların da katıldığı bir bileşimle, canlı tartışmalarla gerçekleştirdik. Tartışmalarımız, ayaklanmalar ve kendiliğindenlik-devrimci parti ilişkisi, 60'ların yükselen hareketinin nedenleri, 15-16 Haziran'da DİSK'in ve Dev-Genç'in rolü, 15-16 Haziran'ın sonuçları ve 71-72 kopuşuyla ilişkisi üzerine şekillendi.

Ardından birlikte yeni okuma materyalizme karar verdik. Lenin'in Devlet ve Devrim broşürünü okumayı önümüze koyduk. Bu oturumların ilk ikisi gerçekleşti. Daha önceki etkinliklerimize nazaran geniş ve canlı gerçekleştirdiğimiz pikniğin ardından daralan bileşimimiz, yürüttüğümüz faaliyetin örgütlenmesine dair hassasiyetimizi güncel ve önemli kıyor.

Oturumlarımız arasında Türkiye'de son yılların en önemli NATO zirvesi gerçekleşti. Emperyalist bir ittifak ve savaş örgütü olan NATO'ya karşı çıkan, NATO'ya karşı bir ajitasyonu emekçiler arasında yaygınlaştırmaya çalışan devrimciler, sosyalistler gözaltına alındı, tutuklandı. Biz de okuma grubu olarak zirvenin ardından NATO'yu ve Türkiye'de antiemperyalist geleneği konuştuğumuz bir söyleşi düzenlemeyi kararlaştırdık.

Gülsuyu'ndan İşçiler

İbrahim Esedli'nin sesini yükseltiyoruz

25 Kasım 2025'te Azerbaycan'da Sovyetler Birliği bayrağı ile yürüyüş yapmak istediği için tutuklanan İbrahim Esedli'nin davası hâlâ devam etmektedir. Bu bağlamda, yakınlarıyla iletişime geçerek onun durumunu öğrendim ve sesini duyurmak istedim.

İbrahim Esedli, şahsi hayatında bir alternatif tıp merkezinin başkanı, onkolojinin doğal tedavisi ve sağlıklı yaşam tarzı ile doğal beslenme savunuculuğuyla tanınan bir kişi olmakla beraber, 2023'e kadar Azerbaycan Komünist Partisi gençlik komitesinin başkanıydı. Azerbaycan'ın önde gelen bolşevik devrimcilerinden Nariman Narimanov'un takipçisi ve yoldaşı olduğunu belirtmektedir.

İbrahim Esedli'nin tutuklanması nedeni, 7 Kasım 2025'te Bakü'nün تنها bir köşesinde birkaç (7) yoldaşıyla 1917 Sosyalist Devrimi'nin yıl dönümünü kutlaması ve bunu sosyal ağlarda paylaşmasıydı. 18 gün sonra bu videolar sosyal medyada tartışma konusu oldu ve eylemi düzenleyenler gözaltına alındı. Hatırlatalım ki, şu anda İbrahim Esedli ile birlikte Abdulla İb-

rahimli de cezaevinde bulunuyor. Geri kalan kişilere ise idari para cezası verildi. Ceza Kanunu'nun 233. maddesi uyarınca suçlanıyorlar. İbrahim Esedli ve Abdulla İbrahimli'nin yakınları ve yoldaşlarına göre, savcılık, bölgedeki 5 güvenlik kamerasından herhangi birinden görüntü sunmadan, bahsettiği ve kanun ihlali olarak göstermeye çalıştığı eylemin etkisine dair yalancı tanıkların ifadelerine dayanıyor.

Ayrıca İbrahim Esedli, mahkemedeki konuşmasında ve cezaevinden yaptığı temyiz başvurusunda Sovyet Azerbaycan'da doğduğunu belirtti. Azerbaycan'ın yakın geçmişinde yer alan işçi ve emekçi iktidarına olan güvenin bir işareti olarak orada toplandıklarını, bunu her yıl 1 Mayıs, 9 Mayıs ve 14 Nisan'da yaptıklarını bildirdi (Nariman Narimanov'un doğum gününde anıtının önünde toplanıp onu anıyorlar). İbrahim Esedli, Abdulla İbrahimli ve yoldaşları da Türkiye devrimci hareketinin paydaşları kadar değerlidir. Cezaevinden onların sesini ve onlara özgürlük umudunu bir kez daha yükseltiyorum.

Pendik'ten Bir Köz Okuru

Bilinçlen, propaganda et, örgütlen

İstanbul'da gazete dağıtımı

İstanbul'da çevremizde bulunan öğrenci kitlelerine Köz'ün 152. (Haziran) sayısının dağıtımını gerçekleştirdik.

Gazete dağıtımı sırasında temas ettiğimiz öğrencilerle NATO zirvesinin yarattığı siyasi tabloyu ve bu durumun işçi sınıfı üzerindeki etkilerini tartıştık. Bu tablo karşısında komünistlerin nasıl bir politik hat izlemesi gerektiği, yürüteceği ajitasyon ve propagandanın doğrultusu üzerine istişarelerde bulunduk.

Politik eğilimi olan ya da siyasi hat konusunda kafası karışık olan gençlerle, Köz'ün "Siyasi Mücadeleye Davet Örgütlenmeye Davettir" başlıklı yazısı ekseninde tartışmalar yürüttük; günümüz siyasi hareketleri üzerinden teorik ve pratik çizgide buluşturduk. Yoldaşlarla ve ulaştığımız öğrencilerle örgütlülüğün yakıcı ihtiyacını, gazetenin bir yayın organı olmanın ötesindeki kolektif örgütleyici işlevini, Iskra deneyimini ve siyasi mücadele ile örgütlenme arasındaki kopmaz korelasyonu vurguladık.

Ankara'dan Leninistler

Köz gazetesinin "NATO Türk Devletidir Onun Sadık Hükümetidir" manşetli Haziran 2026 152. sayısını ulaştırdığımız kesimleri katığımız bir okuma toplantısı düzenledik.

Gazetenin bu sayısından konuşmak üzere iki yazıyı seçtik. "Siyasi Mücadeleye Davet Örgütlenmeye Davettir" başlıklı Köz'ün Sözü'nü ve "2023'ten Bugüne Değişmeyen Gerçek: Seçimle Değil Devrimle Gidecek" yazılarını birlikte okuyup üzerine konuştuk. "2023'ten Bugüne Değişmeyen Gerçek: Seçimle Değil Devrimle Gidecek" yazısında geçmişten bugüne seçimlere dair saptamalarımızı hatırlattık. Bunların önümüzdeki dönemde emekçilerin düzen güçlerinden bağımsız siyasetini örnek isteyenler açısından önemi ve sol açısından 2026 1 Mayıs'ının gerisine düşmeyen ortak bir tutumun gerekliliği üzerinde durduk. Toplantımızda daha çok Köz'ün Sözü üzerine konuştuk.

Köz'ün Sözü'nü konuşurken Köz'ü ayırt edenin bu topraklarda komünistlerin birliğini bir parti kongresiyle yaratma stratejisi olduğunun üzerinde durduk. Bu çağrının seslendiği kesim-

lerden örgütlü güçlerin stratejimizde nasıl bir yer tuttuğunu anlattık.

Buna karşılık "devrimci siyaset örgütte yürütülür" saptamalarımızın her zaman amaçladığımız şekilde anlaşılmadığını vurguladık. Bu saptamalarla örgütsüz kesimleri siyaset dışında tutmayı kastetmediğimizi, siyasete etkin, yoğun ve uzun soluklu katılımın örgütlenme ihtiyacını doğuracağını, Köz'ün bu kesimlere yönelik "örgütlenin" çağrısının sorumluluk alıp öne çıkmayı öneren, kıskırtan bir içeriği olduğunu anlattık. Köz'ün görüşlerini benimseyen, bu doğrultuda sorumluluk alıp harekete geçmek isteyenlerin bu politik kimliği kullanarak yürütecekleri faaliyette Köz'ün idari değil siyasi araçlarla müdahale edeceğinin üzerinde durduk.

Parti öncesi siyasetin gerektirdiği ademi merkezizetçiliğin, devrimci partinin inşasında sorumluluk almak isteyen güçlerin bir yapı iskelesindeki gibi birbirine bağlanmış ortak bir politik faaliyetin sorumluluğunu aldığı siyasi merkezizetçilikle sağlanabileceğini konuştuk. Lenin'in Iskra'sından aldığımız ilhamın da bu olduğunu belirttik.

Ankara'da Temmuz sayısı protokol dağıtımı

Ankara'da gazetemizin 153. (Temmuz) sayısının dağıtımını gerçekleştirdik. NATO tutuklamaları sonrası ve NATO tutsaklarının cezaevinden çıkması sürecinde gerçekleştirdiğimiz protokol dağıtımında saldırı altındaki kimi kurumlara ulaşamadık. Ulaşabildiğimiz bazı kurumlarla konuşmalarımız NATO zirvesi ve öncesinde yaşanan tutuklama saldırısı odağında gerçekleşti. Bu saldırılardan bahsederken 1 Mayıs'la kıyasladığımızda çok daha tereddütsüz yürütüldüklerini vurguladık. Bunun sebepleri arasında ise Erdoğan'ın ABD ile ilişkilerini tamir etme çabasını ve Amerikancı muhalefetin 1 Mayıs'ı sahiplenirken NATO zirvesi karşısında toplumsal muhalefete göstermelik bir destek bile veremeyecek olmasını saydık. Kitlesel bir buluşma örgütlemenin şartlarının olmadığı NATO zirvesi öncesi sürecin devrimcilerin ilişkilerini henüz yitirmedikleri varoşlarda siyasi etkinliklerle sürdürülebileceğine ancak bu ilişkilerin doğru değerlendirilememiş olduğuna dikkat çektik.

Tuzluca'yı'da gerçekleştirdiğimiz bir ziyaret de NATO gündemiyle açıldı. Mahallenin NATO öncesi saldırılarda bir hedef hâline gelmiş olmasının, devrimcilerin bu mahallelerdeki faaliyetle-

rinin zayıflaması ve bırakalım 71-72 kopuşunu, 68'in ve Dev-Genç'in dahi gerisine düşmüş olmasıyla bağlantılı olduğunu ifade ettik. Kitleleri çağıran eylemlerin şehir merkezlerine çekilmesinin bu geri tutumları belirgin kıldığını, varoşlarda sürdürülecek sınıf çalışmasının ve emekçilerin yaşadıkları ve çalıştıkları yerlerde örgütlenmelerinin yerini alabilecek nitelikte olmadıklarını söyledik. Devrimcilerin varoşlardan bütünüyle çekildiği, sermayenin buraları tümüyle değiştirdiği bir gerçeklik olmadığını, ancak buralardaki siyasi faaliyetin de 71-72 kopuşunun mirasına sahip çıkacak şekillerde gerçekleştirilmediğini vurguladık. Cezaevinden kaçarken kendi yoldaşlarının yerine THKO'uları kurtaran THKP-C'li militanların, birbiri için ölmüş farklı kurumlardan devrimcilerin mirasçısı olmanın emekçi mahallelerinde sebatkar ve ortak bir çalışmayı örneklemesi başlaması gerektiğini anlattık.

Bir başka protokol ziyaretimizde ise hükümetin PKK ile yürüttüğü süreç hakkında konuştuk. Soru üzerine, sürecin PKK tarafında yeni bir siyasi hat çizilmiş olmasıyla başlamadığını, aksine PKK'nın Sovyetler Birliği'nin çöküşünden beri TC sınırları içerisinde bir çözüm aradığını, bir müza-

Köz'ü ayırt eden komünistlerin birliğini bir parti kongresiyle sağlama stratejisi olduğuna göre, Köz politik kimliğiyle yürütülecek faaliyette öncelikle aranması gerekenin de bu amaç birliği olduğunu vurguladık. Bu amaç birliğinde ortaklaşan, ortak bir siyasi rotada, bu siyasi merkezizetçiliğe tabi şekilde yürüten komünistlerin hangi faaliyeti hangi biçimlerde yürüttüğünün tali olduğu üzerinde durduk. İster bir sendikada, mahalle derneğinde, okuma grubunda olsun, Köz'ün görüşlerini sahiplenen, amaç birliği çerçevesinde ortak bir politik faaliyetin sorumluluğunu alabilecek bireylere, çevrelere, yarı örgütlü güçlere yönelik çağrımızın kendileri gibi olanlarla buluşup yürüttükleri faaliyeti Köz'e yansıtmaları olduğunu anlattık.

Gazete ulaştırdığımız kesimlere yönelik, Köz'ün çağrısının ne olduğunu anlattığımız toplantılarımız sürecektir. Gazete okumaları dışında çeşitli okumaları da sürdürmeyi hedefliyoruz.

Bilinçlen, Propaganda Et, Örgütlen!

Üniversitelerden Komünistler

kere hareketi olduğunu söyledik. Bu sürecin de Erdoğan'ın yeniden seçilmesi sorununa bağlandığını ve onun acziyetiyle okunması gerektiğini ifade ettik. Süreçle ilgili devrimci hareketin yapması gerekenlerin de devletin rejim krizinin ve Erdoğan'ın seçilme krizinin derinleştirilmesinde etkin rol oynamak, devrimci bir odak inşa etmek olduğunu vurguladık. Arkadaşlarımız, yalnızca pratik ihtiyaçlara odaklanan bir birlikten ziyade, programatik ve teorik ortaklaşma hedefini önüne koyan bir yan yana gelişe ihtiyaç duyduğumuzu söylediler. Biz de bu ihtiyacı dışlamak bir yana, komünistlerin birliği sorununa bakışımız nedeniyle bizim için de esas olanın bu olduğunu, lakin devrimci odak çağrımızın bununla sınırlı olmadığını söyledik. Programatik tartışmaları ve birlik arayışını da dışlamayan, bunu bir güç birliğinin ön koşulu hâline getirmeyen bir çağrı yaptığımızı anlattık. Alinteri ile sürdürdüğümüz güç birliğinin de bu çizgide ilerlediğini anlattık. Devrimci hareketin kendi içerisinde yapması gereken teorik tartışmaların ancak bu siyasi mücadeleyle sürdürülebileceğinin ve bu tartışmaların kimlerle yürütülebileceğinin de bu yolda ortaya çıkacağını altını çizdik.

Ankara'dan Komünistler

NATO'ya ve hizmetkârlarına karşı sınıf mücadelesini yükseltelim!

Alinteri ve Köz'ün "NATO'ya ve Hizmetkârlarına Karşı Sınıf Mücadelesini Yükseltelim" başlıklı bildirisini ve Köz'ün "NATO Türk Devletidir" başlıklı sayısını 1 Mayıs Mahallesinde dağıttık. Bildirilerimizi mahallede sokaklarda, kahvelerde, derneklere dağıttık. Aynı zamanda bürosu yeni açılan EMEP Ümraniye İlçe Örgütü'nü ziyaret ettik. Halkevi'ni de ziyaret ettik.

Bildiri dağıtımında NATO zirvesinin bu yıl

Ankara'da gerçekleşmesinin anlamını ve yoğun olarak ev baskınları ve bu baskınlara karşı gerçekleşecek mücadeleyi konuştuk. Aynı zamanda bu ev baskınlarının ve saldırıların hükümetin içinde debelendiği krizin üstünü örtememesinden kaynaklandığını belirttik.

Ajitasyonlarımızda şunları öne çıkardık:

"NATO karşı devrimci, emperyalist bir ittifak. Bu ittifaka karşı mücadele etmek gerekiyor. Bu mücadeleyi de bu topraklarda, NATO'nun ileri karakolu olan bu devlete karşı yürüterek başlatmak gerekiyor.

Onlar milli güvenlik adına grevleri, eylemleri yasaklarken, bizler emekçilerin eylemli mücadele birliğini örmeliyiz. Onlar Filistin'i, Kürdistan'ı boğmak isterken, biz ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunmalıyız. Onlar NATO'ya karşı mücadele eden devrimcileri, sosyalistleri tutuklarken, biz hak ve özgürlük mücadelesini büyütmeliyiz.

Onlar savaşa hazırlanırken, bizler savaşa karşı sınıf savaşını örmeliyiz ve büyütmeliyiz. NATO'ya ve hizmetkârlarına karşı Kadıköy'de gerçekleştirecek eylemi büyütmeye çağırıyoruz.

NATO'ya karşı mücadeleyi bu topraklardan yükseltelim!"

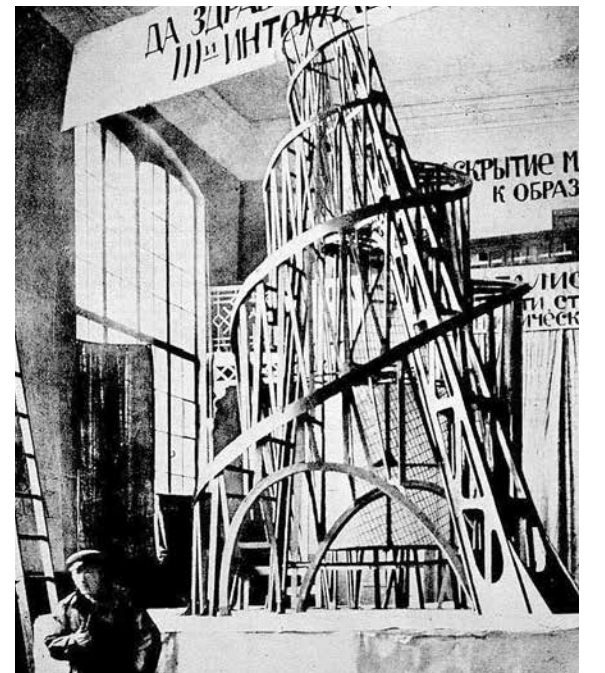
1 Mayıs Mahallesi'nden Komünistler

Bütün ülkelerin komünistleri birleşin!

"Bütün Ülkelerin Komünistleri Birleşin" broşürü hem temel saptamalarımızın altını çizen hem de bu topraklarda bir proleter devrimi gerçekleştirebilecek olan komünist partisinin nasıl yaratılacağına ilişkin bir strateji tarif eden, çağrımızın ne olduğunu derli toplu anlatan bir broşür. Bu yönüyle de propagandamızın merkezinde durması gerekiyor. Bu merkezi önem, yalnızca siyaset konuştuğumuz insanlara ilk elden bu propagandayı yapmamız gerektiği anlamında değil -zira propaganda tekil bir okuma/anlatma faaliyeti olarak değil karmaşık bir siyasal faaliyetin bölünerek örgütlenmesinin bir parçası, sacayağı olarak görülmelidir- bir siyasal faaliyet planlanırken, bu propagandanın yürütüleceği alanın, ulaştırılmak istendiği kesimlerin, bu kesimlerin ihtiyaç ve önceliklerinin bu propaganda merkezinde hesaba katılmasını da ifade etmektedir.

Temas ettiğimiz, gazete ulaştırdığımız kesimlerle birlikte, Köz'ün partileşme stratejisini tarif eden "Bütün Ülkelerin Komünistleri Birleşin" broşürünü haftalık olarak okumaya başladık.

İlk oturumda işçi sınıfının kurtuluşuna, Ekim Devrimi'ne ilişkin temel saptamalarımızı ele aldık. İşçilerin birliğinden önce neden komünistlerin birliği gereklidir, devrimci bir önderlik sorunu devrimci bir enternasyonalin inşası sorunudur başlıklarını ele aldık. Bu başlıkların ardından, böyle bir partiyi yaratmak için nelerin eksik olmadığını ve asıl eksikliğin ne olduğu kısımlarını ele aldık. Bu bölümde de devrimci bir geleneğin eksik olmadığını, çünkü bağlanılacak olan devrimci geleneğin var olduğunu, bunun da Babeuf'ten başlayıp Komünist Enternasyonal'in

ilk dört kongresine kadar uzanan ve bu ilk dört kongrede tüm köşe taşlarıyla çerçevesi çizilen devrimci çizgi olduğunu vurguladık. Ayrıca eksikliği duyulanan devrimci bir teori, işçi sınıfının devrimci potansiyeli ve devrimci militanlar olmadığımızı da işledik.

Asıl eksikliği duyulanan devrimci partiyi yaratma iradesi ve cesareti olduğunu, Komünistler Birliği kadar mütevazı, Komünist Enternasyonal kadar iddialı bir partiyi yaratma mücadelesinin bu topraklarda bir komünist hareketi var etmekle ilişkisini ele alarak ilk oturumumuzu tamamlamış olduk.

Üniversitelerden Komünistler

Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası: “Taban maaş için mücadeleye!”

Taban maaş, kamu ile eşit özlük hakları ve belirsiz süreli iş sözleşmeleri gibi talepler doğrultusunda yıllardır mücadele eden, son üç yılda ise özellikle Ankara'da yürüttüğü sokak eylemleriyle de gündeme gelen Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası ile mücadelelerini ve taleplerini konuşmak için bir araya geldik.

Köz: Merhaba, Köz gazetesinden geliyoruz. Ankara'daki direnişinizi ve açlık grevinizi yakından takip ettik. Öncelikle sendikanızı da tanıtmak isteriz. Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası nasıl kuruldu, kuruluşundaki amaçları neydi?

Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası: Öncelikle davetiniz için teşekkürler. Bu konuları birlikte konuşmak çok kıymetli. Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası 2021 yılında kuruldu. Ücretsiz, nitelikli eğitimin herkes için kamusal bir hak olduğunu düşünüyoruz ve bunu savunuyoruz. Ama bir taraftan da eğitimin bir sektör olarak özelleşmesi, giderek daha fazla özelleşmesi, hatta kamu kaynaklarının giderek daha kısıtlı şekilde eğitime aktarılması aslında özel sektörde de eğitim kurumlarında bir patlama, büyüme yaratıyor. Bu durum, eğitim emekçilerinin önemli bir kısmının güvencesiz koşullarda, çok düşük ücretlerle çalışmasına, işsiz kalmamak adına her koşula razı gelmesine neden olan bir özel sektör öğretmenleri tablosu ortaya çıkardı. Bu tablonun içinde aslında hem öğretmenliği kapsayan yasalara, yönetmeliklere bağlı gibi gözüken, ama aynı zamanda kamuyla eşit özlük haklarına sahip olmayan, iş kanununa bağlı olan bir öğretmenlik ortaya çıkmış oldu. Bunun hem hukuki yönden çeşitli hak gaspları ile ilgili zorlukları var; hem de aslında öğretmenliği meslek onuruna yakışır şekilde yapabilmekle ilgili karşılaştığımız problemler var.

Buna dair çözüm olarak, özel sektörde çalışan eğitim emekçilerini kapsayan, bağımsız bir çizgisi olan bir sendikayı kurmak gerektiğini düşündük. Sürecin içine girdikten sonra da şunu gördük: Burada daha çok özel eğitim patronlarının artık tekelleşmiş boyutta edindikleri güç ve bunun karşısında çok güçsüz bir özel sektör öğretmenleri tablosu var. Dolayısıyla sendikanın da gerçekten fiili meşru mücadeleyi benimseyen, yeni yöntemler geliştirebilir bir tarzda, bürokratik olmayan, kendi engellerine takılmayarak yol alabilecek bir sendika olarak şekillenmesi gerektiğini düşündük. Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası böyle şekillendi.

Köz: Ankara'da aynı sektörde ancak farklı mağduriyet ve talepleri bir araya getiren bir direnişiniz var. Özlük hakları için mücadele edenler, eşit işe eşit ücret ve taban maaş talebini yükseltenler, mülakat mağdurları bir araya geldi. Bu ortaklaşma nasıl mümkün oldu?

Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası: Biz son üç yıldır Ankara'nın yollarını aşındırıyoruz ve sendika olarak dört temel talebimiz var: Birincisi taban maaş, üç yıldır ana talebimiz bu. İkincisi, kamu ile eşit özlük haklarına sahip olmak. Üçüncüsü, eğitim ve güzel sanatlar iş kolunun kurulması çünkü 10 no'lu iş kolunda olmak toplu iş sözleşmesi yapma hakkımızı da elimizden alıyor. Bunun dışında biz belirli süreli 12 aylık sözleşmelerle, hatta bazen 10 aylık sözleşmelerle çalışıyoruz. Bu ciddi hak gasplarına neden oluyor. Belirsiz süreli iş sözleşmesiyle çalışmak istiyoruz. Bu temel talepler üzerine yoğunlaşan bir süreci-

miz vardı. Bir yanıyla burada eğitimin yarattığı mağduriyetler o kadar çok boyutlu ki. Örneğin atama hakkı elde etmiş ve bu hakkı mülakatlarla elinden alınmış, mülakat mağduru öğretmenlerin yaşadığı sorun şu: Kamuda öğretmen olmaya hak kazanmışlar. Bu hak ellerinden alınmış ve sistem bu öğretmenleri özel sektöre itiyor. Yani diyor ki “Sen bu hakkı bir şekilde kaybettin. Bu hak sende yok, o zaman sen de diğer 400 bin eğitim emekçisi gibi özel sektörde çalış.” Onlar da bunu kabul etmiyorlar. Aslında şimdi gelip çalışsalar mesela yine gelip sendikamızda örgütlenecekler. Yine hak mücadelesi yürütecekler. Ama daha o aşamaya gelmemiş, mülakat noktasında ciddi bir mağduriyet yaşamışken bu odak ile bir mücadele yürütüyorlar. O hakların da gasp edilmesine karşı ses çıkarıyorlar ve atama bekliyorlar. Bundan umutlular. Fakat onların mücadelesi de iki yılı aşkın bir mücadele. Biz bu süreçte diresek temasındaydık. Yani biz hep sendika olarak destekledik. Ama bir taraftıyla mülakat mağduru öğretmenlerin de bir araya gelmesi, bir platform olarak hareket etmesi, bir süreç olarak kendi içinde şekillendi. MEB önüne çok kez gittiler. Milletvekilleriyle, parti temsilcileriyle çok kez görüştüler. Günün sonunda bu sene şu noktaya vardık: Ankara'da bizi bir araya getiren şey öncelikle mülakat mağduru arkadaşların da vakit kaybetmeden talepleriyle ilgili sonuç almak istemesi ve bunun için de sendikayla hareket etmek gerektiğini düşünmeleniydi. Yani düne kadar yürüyen mücadelede yan yanaydık ama sendika olarak ortak bir mücadeleye girelim dedik. Çünkü bunlar birbirimizi destekleyeceğimiz konular, aynı zamanda çözümün de ortaklaşabileceği konular. Dolayısıyla burada “Güç birliği yapalım, örgütlü bir şekilde yürütürsek biz bu mücadeleyi kazanabiliriz, dolayısıyla sendikayla hareket etmek istiyoruz” diye kendilerini ifade ettiler. Bununla beraber Ankara'ya bizim gidişimiz, tarih olarak neden 14 Haziran'da oldu? Bu sınıf hareketinin birbirinden çok etkilendiği özel bir öneme sahip. Diğer emek mücadelelerinin, örneğin maden direnişinin ciddi etkisi oldu. Yani Ankara'ya gitmek ve kazanmak gerekiyor. O bir çizgi. O çizginin öne çıkması da bence kesinlikle etkili oldu. Biz her yıl bir şekilde, bir gündemle Ankara'ya gidiyorduk. Bu yılki hareketimiz bunu biraz daha hızlandırdı ve derli toplu hâle getirdi diye düşünüyoruz.

Köz: Geçtiğimiz günlerde “15-16 Haziran Direnişi ve İşçi Sınıfı Hareketinin Güncel Doğrultusu” isimli panele konuşmacı olarak katılmıştınız. Ve konuşmanızda bireysel bir şekilde sendikanızın eylemlerine katılıp, direniş içerisinde örgütlü hareket etmenin kıymetini fark edenlerden de bahsettiniz. Bunu biraz açar mısınız? Nasıl bir dönüşüm oldu?

Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası: Evet. Şöyle bir süreç yaşanıyor. İnsanlar çalışma hayatında mağduriyetler yaşadığında sınıfsal çelişkileri fark etmeye başlıyorlar. Yani, burada bir patron var, karşısında işçi, emekçi olarak ben varım. Düzenlemeler, yasalar hep onların çıkarlarına göre. Bu farkındalığı edinmek hem bireysel olarak buradaki öğretmen arkadaşların ya da diğer emekçi arkadaşların kendi yaşadıkları zorluklarla en yoğun karşılaştıkları noktada oluyor. Bunun yanı sıra da örgütlü bir harekete, mücadeleye dahil olduklarında bu bilinçlenme gerçekleşiyor.

Bunu etkinlikte iki yönden söylemiştim. Birincisi, önceki soruda bahsettiğim gibi, mülakat mağduru öğretmen arkadaşların aslında önce kalabalıklaşarak, bir araya gelerek haklarını aramaya başlamaları; sonrasında, bir örgütlü muhatap olarak “sendika lazım” demeleri. Kastettiğim şeylerden bir tanesi buydu. Yani gelin bireysel değil, sendika olarak birlikte hareket edelim. Onların da düşündüğü, bizim de teklif ettiğimiz bu noktaydı. İkincisi de, direnişe başladığında belki hiç böyle fikirleri olmayan, sistemin nasıl işlediğine dair bu denli bilinci olmayan arkadaşlarımızın gerçekten ciddi bir bilinç kazanarak, mücadele azmi kazanarak dönmeleri. Bu iki noktayı kastettiğim.

Köz: Taban maaşa dair bir yasa tasarısı gündemdeydi. Eğitim komisyonu toplanacaktı fakat bunlar gerçekleşmedi. Bu süreçleri siyasi olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?

Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası: Taban maaş yasası 2014 yılına kadar vardı, 2014 yılında elimizden alındı. Aslında taban maaş yasasının kaldırılması eğitimdeki özelleşmenin ciddi boyutlara varacağını bir işaretiydi. 2000'lerin başından itibaren eğitim alanında ciddi boyutlarda palazlanmış bir özel sektörden bahsediyoruz. Ama eğitim alanındaki özel sektör, 2014 yılından itibaren bütün düzenlemeleriyle özel sektörün patronlarının bütün ihtiyaçlarının karşılanabileceği bir biçime gelmeye başladı. Çünkü devlet oradaki yükünden kurtulmak istiyor. Taban maaş tartışıldığında özel sektör patronları diyor ki: “SGK çeşitli indirimler yapsın, devlet bize belli teşvikler versin.” Devlet de o yükü patrona atmak istiyor. Devlet, “İşçiyi istediğiniz ücretle çalıştırın, benden bir şey istemeyin” şeklinde yaklaşıyor. Taban maaşın elimizden alınmasının özeti budur. Bunun devamında taban maaş gündem edildi ama ciddi anlamda bunun somutlaşmış bir talebe dönüşmesi, özel sektör öğretmenleri için ne kadar yakıcı olduğunu kavranması, istikrarlı bir mücadele talebine dönüşmesi, aslında son 3-4 yılın konusu diyebiliriz. Neden olmadı? Adım adım biz de biraz mücadele içinde öğrendik.

İlk yıl Ankara'ya gittiğimizde 52 günlük eğitim nöbeti tutuldu. Orada Yusuf Tekin ile, muhataplarla görüşmek için uğraşıyoruz. Hem mücadeleimizde kendimizi anlatmaya çalışıyoruz, hem de taleplerimizi birebir ağızlarından ulaştırmaya çalışıyoruz. İlk yıllar bize ve mülakat mağduru öğretmenlere, “Şiz çok haklısınız büyük bir mağduriyet yaşıyorsunuz, bu hak verilecek” gibi söylemlerde bulundukları, ancak bizi oyaladıkları süreçler oldu. Geri gönderildiğimiz süreçler yaşadık. Geçen yıl somut bir kazanım olarak resmî bir yakınlaşmamız oldu. Milli Eğitim Komisyonu Başkanı Ayşen Gürcan'la görüşmemizin ardından, bir dizi görüşme daha yaptık. Milli Eğitim Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı, patron derneklerinin temsilcileri ve sendikamız olarak özel sektör eğitimindeki sorunların görüşüleceği ortak bir toplantıya karar verildi. Milli Eğitim Bakanlığından resmî yazıyla bu toplantıya davet edildi. Tarihi konulmuştu. Bu bizim için somut bir adımın başlangıcıydı. Ancak çeşitli bahanelerle ertelenecek dediler, devamında da toplantının esamesi okunmadı.

Biz Ayşen Gürcan'la görüşmemizde gördük ki kendisi konuya yeni yeni vakıf olmakta, aynı zamanda konunun patronlar cephesinden ne kadar istenmeyen bir gündem olduğu gerçeğiyle yüzleşmekteydi.

Ve günün sonunda şunu görebiliyoruz. Güncel Ankara direnişimizde de mecliste birçok milletvekili önerge verdi. CHP'sinden MHP'sine, bütün partilerden, hatta AK Parti milletvekillerinden de destekleyenler vardı. Neticesinde bu önergeler AK Parti oylarıyla reddedildi. Yani günün sonunda burada görebiliyoruz ki, bakanlık toplantı daveti de yapsa, başka bir şey de yapsa, biz bu görüşmelerin neden ertelendiğini, neden o toplantının yapılamadığını görüyoruz. Çünkü önerge reddedildiği, yok sayıldığı gibi direnişimizi de polis marifetiyle önce engellemeye çalıştılar, yürüyüşlerimizi engellemeye, bastırmaya çalıştılar. Bir şekilde bu yıl da reddetmek, önümüzdeki sene tekrar uğraştırmak gibi süreçlere doğru yönelmeye çalışıyorlar. Biz ise diyoruz ki geçen yıl söz verdiniz, bu yıl bunun için hakkımızı almadan geri dönüş yok. Somut adımı mutlaka istiyoruz. Cumhurbaşkanlığı Eğitim Öğretim Politikaları Kurulu var, bu kurulun üyeleri var, bu üyeler patron

derneklerinin başkanları, eğitim tekeli hâline gelmiş zincir okulların sahipleri. Politikalar buradan belirleniyor. Bu üyeler bizim taleplerimizi o kurula taşımak zorunda. Tartışmalı ve evet oyunu oradan çıkarmalılar. Bu somutluğu görmek istiyoruz. Toplantının ötesinde bunu görmek istiyoruz. Bu konuda da ısrarcıyız.

Köz: Ankara'da düzenlenecek NATO zirvesi doğrultusunda operasyonlar gündemdeyken, bu atmosfer içinde açlık grevi gibi direngen bir direniş yönteminin kararını alıp greve başladınız. Bu doğrultuda Ankara dışında İstanbul, Trabzon, Antalya gibi birçok şehirde eylemleriniz oldu. Bu eylemlerin açlık greviniz, direnişiniz için nasıl bir anlamı oldu? Birbirlerini nasıl etkileyen mücadeleler oldular?

Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası: Çok anlamlı bir süreçti. Direnişe başladığımızda bunun önemli bir nokta olduğunu düşünüyorduk. Bu direnişin toplumsallaşması gerekiyor. Çünkü eğitim sadece öğretmenlerin mücadelesiyle olmaz, toplumun bütünüdür mücadeleleri. O kadar fazla direnişin olduğu, o kadar toplumu ilgilendiren bir konu ki. İlk günü büyük saldırının peşinden görmüş olduk ki NATO atmosferi vardı gerçekten Ankara'da. Örneğin sokaklar sessizleştirilmeye çalışılıyor. Buna rağmen, ilk günden gelip yanımızda duran demokratik kitle örgütleri, siyasi partiler, devrimciler yani dostlarımız oldu. Açlık grevi başladıktan sonra, ki açlık grevi de bu tablonun yani muhatap alınmama, saldırıya uğrama, süpürülmeye çalışılma gibi muamelelere karşı görünür kılmak açısından da başladığımız bir eylem biçimiydi. İnsanlar tarafından, taleplerimize dair hem duyarlılık hissedildi hem de vicdani bir anlayış doğdu ve bu taleplerimizi bizim tahminimizden daha yaygın hâle getirdi. Biz bir destek bekliyorduk ama tahminimizden daha büyük bir destek gördük. Açlık grevi sonrasında bunu gördük. Örneğin ilk günden, ikinci günden sonra dönmesi gereken arkadaşlarımız oldu. Ben de döndüm Ankara'dan. Devam eden, açlık grevinin sürdüren arkadaşlarımız da vardı.

Biz direnişi bir bütün olarak Ankara odaklı olacak şekilde, ama diğer illerde de eylemler yaparak sürdürdük. Fakat örneğin bizim hiçbir temasımızın olmadığı bir mahallede de, oradaki halk inisiyatif olarak öğretmenlere destek dayanışma yürüyüşü yaptı. İl il bu eylemler yayıldı. Daha öncesinde sendika olarak bizim daha az eylemimizin olduğu yerlerde, belki hiç eylemimizin olmadığı yerlerde, bir tane-iki tane sendikası arkadaşımızın bile varlığı orada Eğitim-İş'i, Eğitim-Sen'i, sendikaları, mücadeleciler örgütleri ve halkı bir araya getirdi, eylemler yapıldı. Bu bize çok büyük bir moral verdi ve gerçekten eğitimde özelleşmenin artmasıyla, özel sektör öğretmeninin sorunları, şu anda öğrencilerin ve velilerinin sorunlarıyla üst üste bindi. Eğitimin geleceğini karartan şey aslında bir taraftıyla bu koşullarla paralel. Dolayısıyla bu bir düzeyde toplumun büyük bir kısmı tarafından kavranmaya başladı. Bu da tabii ki çok büyük bir moral verdi bize.

Köz: Eğitim sektöründe farklı sendikaların mücadeleleri sürmekte. Bu sendikalar direniş sürecinde sizinle nasıl ilişkilendi?

Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası: Bizim Ankara eylemlerimiz başladığından itibaren Eğitim-Sen ve Eğitim-İş doğrudan destek hâlindeydi. Ellerinden geldikçe yanımızda oluyorlar. Birlikte, ortak eylemler düzenlediğimiz süreçler de oldu. Eğitimin genel sorunlarına dair bizim direniş ve mücadele süreçlerimizde de olabildiğince katkıda bulundular. Özellikle 14 Haziran'da, Ankara'ya ilk ayağımızı basığımız bu yılki eylemimizde yan yana geldik. İkinci gün Kurtuluş Parkı, eğitimin tüm öznelerine yaklaşıma dair var olan tabloyu gözler önüne seren bir olay oldu. Bizim arkadaşlarımız gözaltına alındı. Başkanımız gözaltına alındı. Aynı zamanda Eğitim-Sen Başkanı Kemal İrmak ters kelepçeyle yere yatırılarak gözaltına alındı. Aynı şekilde Eğitim-İş Genel Başkanı Kadem Özbay ters kelepçeyle gözaltına alındı. Yani bu ülkenin eğitim emekçilerine, ana örgütleri olan sendikalarına yapılan muamele buydu. Bu muamele de bizi aslında birçok anlamda birleştirdi. Ama onun öncesinde; gerek sesimizi duyurmak için destekleri, gerek illerdeki destekleri, illerdeki eylemleri, katılımları, taleplerimizi kendileri bu kanallardan duyurmaya

Tutuklu Limter-İş sendikacılarıyla dayanışma

Maden işçilerine destek basın açıklaması

Ankara'da Bağımsız Maden İşçileri Sendikası'nın Olgunlar Caddesi'nde düzenlediği basın açıklamasına katıldık. Yıldızlar SSS Holding'den haklarını talep etmek üzere Ankara'ya gelen maden işçilerinden sekseninin gözaltına alınmasına karşı eylemde, "Devlet kolluyor,

holding gasp ediyor" pankartı açıldı. İlk olarak gözaltında tutulan madencilerin gözaltı sürelerinin savcılık tarafından bir gün süreyle uzatıldığı ifade edildi. Ardından serbest bırakılmaları talebi bir kez daha ifade edildi. Holding'in, birçok iş kolunda tazminatların gasp edilmesi, ücretlerin ödenmemesi ve zorla ücretsiz izin dayatmaları gibi yoğun hak ihlallerine imza attığı vurgulandı. "Holdinglere el pençe, madenciye işkence" ve "Maden işçisi yalnız değildir" sloganları atıldı. Ardından basın açıklamasına geçildi.

Açıklamada Yıldızlar SSS Holding'in yalan sözleri ile işçiyi nasıl kandırdığı, serbest bırakmadıkları ve hakları verilmedikleri sürece direnişe devam edileceği ifade edildi. "Holding'in Yağma Düzenine Son Verilsin" denilerek tamamlandı. Sonrasında sloganlarla eylem sonlandırıldı.

Ankara'dan Leninistler

Limter-İş Sendikası üye ve yöneticileri 3 Şubat'ta hükümetin gerçekleştirdiği saldırı sonucu tutsak edildi. Sendika üyelerinin tutsaklığının 4. ayında Limter-İş Sendikası'nın çağrısıyla Kadıköy'de Süreyya Operası'nın önünde "Sendikal Mücadele Haktır, Yargılanamaz" şiarıyla bir eylem gerçekleştirildi.

Eyleme, döviz ve flamamız olmadan katıldık. Yanımızda gazetemizin Mayıs ayı sayısı vardı. Eyleme katılan arkadaşlarımıza ve sendika temsilcilerine gazetemizi ulaştırdık.

"İnadına sendika inadına Limter-İş; Yaşasın sınıf dayanışması; Zindanlar yıkılsın tutsaklara özgürlük" sloganlarının atıldığı basın açıklamasında

Bilgi Üniversitesinde kayyım karşıtı eylem

Bilgi Üniversitesinin kapatılma kararının ardından Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası'nın "Üniversitemizi, Emegimizi ve Eğitimi Savunuyoruz!" başlıklı çağrısı üzerine Bilgi Üniversitesi kapısı önünde düzenlenen eyleme katıldık. Refleks şekilde örgütlenen eyleme herhangi bir materyal götüremedik. Üniversitenin içerisinde olan arkadaşlarımız bir forum duyurusu da yapmışlardı ancak üniversitenin kapısı polis ablukası altında olduğu için içeriye girmemiz mümkün olmadı. Eylem alanında iki farklı görüş vardı. Birisi polisin saldırmama yönünde bir tutum benimsediği, bizim de içerideki arkadaşların saldırıya uğramaması için barikatı zorlamamız, dışarıdan destek vermemiz yönündeydi. Diğer ise, eylemi büyütmek için içeri ile dışarıyı buluşturmak gerektiği, bu sebeple de barikatın zorlanması gerektiği şeklindeydi. Nihayetinde barikat zorlanmamasına karşın polis içeride bulunan

arkadaşlarımıza saldırı gerçekleştirdi. Bu sırada dışarıda polisin saldırısı sloganlarla protesto edildi. Polis, dışarıda bizim de içerisinde bulunduğumuz kalabalığa da saldırı girişiminde bulundu ancak herkesin bir arada durmasıyla bu girişim püskürtüldü. Bizim eyleme katılma amacımız, Bilgi Üniversitesindeki eylemlere müdahale edip yön vermekten ziyade destek vermek yönündeydi. Forumla katılmamız mümkün olsaydı forumda söz alarak, Bilgi Üniversitesine atanan kayyımın zayıflayan içsavaş hükümetinin yalpalayan saldırılarından bir başkası olduğunu, bu saldırıyı boşa çıkarmak için buradaki direnişi hükümete karşı topyekun bir mücadelenin parçası kılmak gerektiğini belirtecektik. Eylemlerin hemen ardından hükümet de geri adım atarak gerekçesi de geri alınması da kendinden menkul kapatma kararını kaldırmak zorunda kaldı.

Avrupa Yakasından Komünistler

4. sayfanın devamı

yönelik çabalarıyla, bu mücadeleye büyük destek olduğunu söyleyebiliriz.

Köz: Emekçilerin yürüttüğü sınıf mücadelesinde farklı dallarda ilerleyen direnişlerin yükseldiği bir dönemden geçiyoruz. Özel Öğretmenler Sendikası yalnızca kendi sektöründeki direniş ve sorunlarla değil, işçi sınıfının farklı sektörleri içerisindeki mücadelelere de güç veriyor, aynı zamanda "mücadeleci sendikalar" bünyesinde farklı sektörlerdeki sendikalarla da ortak faaliyet yürütüyor. Migros direnişinden 1 Mayıs Taksim İnişiyatı'na, bağımsız bir işçi sınıfı hareketinin önünü açma gayesinde olduğunuzu ifade ediyorsunuz, Ankara'daki direnişiniz böyle bağımsız bir emekçi hareketi açısından nasıl bir kazanım olarak görülmeli?

Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası: Buraya çok kıymet veriyoruz. Gücümüz doğrultusunda, bütün mücadeleciler sendikalarının mücadeleleriyle, aslında emek hareketini bütünüyle dayanışma hâlinde olmaya çalışıyoruz. Bugün emekçilerin mücadeleyi yürüttüğü bütün alan ve sektörler, birbirlerine etle tırnak gibi bağlı. Düne göre çok daha fazla buradaki mücadelelerin birbirini etkileme olanağı var. Ana ihtiyacın bu olduğunu düşünüyoruz. Fabrika işçilerinden maden işçilerine, eğitim emekçilerine, birbirimizin mücadele deneyiminden öğrenmek; değişmekte olan, özü aynı olmakla beraber o patron-devlet ilişkisini, şirketleşmeyi, yani bir maden şirketi ve devletin nasıl bir ilişkisi olduğunu, bir özel okul patronuyla eğitim politikaları kurulunun nasıl bir ilişkisi olduğunu görmek, deşifre etmek, aynı zamanda bir ortak bilinç oluşturmak önemli.

Bizim mücadelede buna çok ihtiyacımız var. O yüzden sadece dayanışma için değil; bugün bu şekilde ezilmemizin, sömürülmemizin koşullarını yaratan faktörler neler, bugünkü durumu daha iyi deşifre etmek, bu bilinci oluşturmak için de birbirimizden çok öğrenmeye ihtiyacımız var. Aynı zamanda böyle bir eğilim olduğunu da görüyorum. Düne göre toplumun büyük kesimleri çok daha fazla emek mücadelesini sahipleniyor. Kazanabilir bir irade gördüğü, orada bir fiili meşru mücadele çizgisi gördüğü zaman; mücadelemizi mahkeme yoluyla sürdürelim, mahkemeye şikayet edelim ile sınırlı bir emek mücadelesi anlayışı olmadığına, kazanmak için kendi gerçekliğini bütünüyle

ortaya koyan emekçinin mücadelesinden bütün toplum etkileniyor ve dayanışma gösteriyor. Bizim birbirimizle dayanışma hâlinde olmamız o anlamda çok kıymetli. İkincisi, siyasal anlamda da ihtiyaç bugün emek hareketinin bu şekilde bir araya gelmesi, yani fiili meşru mücadele çizgisinin birlikte örülmesi. 1 Mayıs Taksim İnişiyatı'na de bu anlamda kıymetli bir adımdı. Bu birliklilik gelişmeli de. Çünkü günün sonunda işçilerin ortak sözle ortak taleplere doğru gitmeye ihtiyacı var diye düşünüyoruz.

Köz: İlerleyen süreçte öne çıkıp, gündemimize alacağınız sorunlar neler olacak?

Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası: Biz bu sene için ana talep olarak taban maaşı öne çıkardık ve buradan bir kazanımla aynılmak istiyoruz. Aynı zamanda mülakat mağduru öğretmenlerin de atamasının yapılmasını istiyoruz. Somut kazanım olabileceğine inanıyoruz ve bu kazanımı alana kadar da devam edeceğiz. Onun sonrasında ana taleplerimiz üzerinden yürüten kampanyalarımız zaten devam edecek. Örneğin kamu ile eşit özlük hakları ve belirsiz süreli iş sözleşmesiyle çalışma. Aynı zamanda bir de Eğitim ve Güzel Sanatlar iş kolunun kurulmasını istiyoruz. Bu da bizim öne çıkarmak istediğimiz alanlardan, taleplerden bir tanesi. Çünkü 10 No'lu iş kolu, torba bir iş kolu. Bu iş kolunda ne kadar örgütlenirseniz de toplu iş sözleşmesi yapabilmek çok zor. Bu iş kolunun özgün zorluklarından kaynaklı. 400 bin eğitim emekçisinin bulunduğu bir alanda 13 bin üyeye sahibiz. Dolayısıyla bu torba iş kolu, 10 No'lu iş kolundaki bütün sendikalara bu anlamda sorun yaratıyor. Örgütlenme hakkını gasp ediyor aslında. Bu yüzden bu sorunu çözmek istiyoruz. Bu da ele alacağımız önemli konulardan bir tanesi. Yine bununla beraber özel sektörde farklı farklı alanlarda mücadeleler yürütüyoruz. Birbirinden farklı olan, özgün koşullar da var. Örneğin rehabilitasyon merkezleri... Rehabilitasyon merkezleri özel eğitim kurumlarının içerisinde di-bin dibidir diyebilirim. Maaşlar asgari ya da asgari ücretin altında. Günde 8 saat fakat neredeyse molasız bir çalışma temposu. Bireysel olarak, özel gereksinimli öğrencilere dersler veriliyor, terapiler yapılıyor bu alanda. Çok ağır koşullar da olabiliyor. Hem emekçi açısından hem de özel gereksinimli birey açısından. Çünkü çalışma koşulları patronun kârına odaklı düzenleniyor ve bireyin

ihtiyacını gözeten bir özel eğitim değil, derslerin sürekli doldurulması şeklinde program yapılıyor. Tatil haklarının gasp edilmesi gibi sorunlar mevcut. Örneğin kurs merkezlerinde veya kolejlerde de öğretmenlerin tatil hakkını almaya çalışıyorlar. Genelde "hocam zaten iki ay çalışmıyorsun" diyerek yaz maaşlarını ödememeye çalışıyorlar, hak gaspı bu şekilde oluyor. Rehabilitasyon merkezlerinde ise durmaksızın bir çalışma var. Yani eğitim alanında olup da hiçbir şekilde tatil hakkı olmayan yegane çalışma alanlarından biri. Oranın özgün sorunları var. Bizim bu farklı alanlar için birimlerimiz var. Rehabilitasyon ayrı bir birim. Ücretli öğretmenlikle ilgili yine ayrı bir çalışma yapıyoruz. Kurs öğretmenlerinin sorunlarıyla ilgili ayrı bir birim çalışması yapıyoruz. Bu birim çalışmaları da kendi kampanyaları ve talepleri etrafında mücadeleyi büyütecek önümüzdeki dönem.

Köz: İşçi sınıfı mücadelelerinin arttığından bahsettik, bir yandan da devletin uyguladığı şiddet ve baskı artmakta. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda içerisinde bulunduğumuz atmosferi siyasi bakımdan nasıl değerlendiriyorsunuz? Önümüze nasıl görevler koymalıyız?

Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası: Mücadelenin her anlamda keskinleşeceği bir dönem görüyorum. Çünkü bir tarafıyla bir savaş atmosferi var ve bunun maliyetinin emekçilerin sırtına yüklenmesi var. Bununla beraber bütün yasal bulundurulduğunda içerisinde bulunduğumuz atmosferi siyasi bakımdan nasıl değerlendiriyorsunuz? Önümüze nasıl görevler koymalıyız?

Bununla beraber fiili meşru mücadelenin öne çıkacağı, öne çıkmak zorunda olduğu bir dönem-deyiz. Aynı zamanda emekçilerin birleşik hareketine ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Ortak kazanım için önüne program koyan bir hareket ihtiyacı var. Örneğin asgari ücret, en büyük toplu iş sözleşmesidir. Önümüzdeki dönem çok daha önemli hâle gelecek. Asgari ücret belirlenirken, biz memleketin bütün emekçileri olarak asgari

Ankara'da Suruç anması

Suruç katliamının on birinci yılında Ankara Emek Demokrasi Güçleri ve gençlik örgütlerinin Yüksel Caddesi'nde yaptığı açıklamaya katıldık. Gençlik örgütleri ise eyleme Konur Sokak'tan yaptıkları yürüyüşle katıldı. Açıklamaya Alinteri ve Köz ortak imzalı "Suruç İçin Adalet Devrimle Gelecek!" ve "Suruç'ta Düşenler Yüzünü Devrime Dönerler!" şiarlı dövizlerimizle katıldık.

Açıklamada katliamın önlenabilir olduğu, dolayısıyla pek çok kamu görevlisinin de bu eksiğinden dolayı katliamdan sorumlu olduğu belirtildi. Ayrıca, katliamda sorumluluğu bulunanların ortaya çıkarılması, ihmali ve sorumluluğu olan tüm kamu görevlileri hakkında etkin ve bağımsız soruşturma yürütülmesi, Suruç katliamının insanlığa karşı suç olarak değerlendirilmesi ve zaman aşımı uygulanmaması gibi talepler dile getirildi. Açıklamanın ardından katliamda yaşamını yitirenlerin isimleri okunarak "yaşıyor" denildi. Sonrasında sloganlarla eylem sonlandırıldı.

Ankara'dan Komünistler

ücreti belirleyebilmeliyiz. Tıpkı toplu iş sözleşmesi yapmaya bir sendika gitmiş gibi, bunu belirleyebilmeliyiz. Belki bu koşulları yaratmak zor, bu şekilde bir araya gelmek zor; ama önümüzdeki dönemin ihtiyaçları böyle diye düşünüyorum.

Köz: Röportaj davetimizi kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz.

Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası: Rica ederim, ben de çok teşekkür ederim. Çok güzel ve kapsamlı bir röportaj oldu. Teşekkür ederiz.

Komünistler kitle örgütlerinde çalışırken nelere dikkat etmeli?

Bu yazı Köz'ün Ekim-Kasım 2001 tarihli 18. sayısında yayımlanmıştır.

“BU ÖRGÜTÜN ARKASINDA KİM VAR?”

İşçi sınıfının en çok ezilen, sömürülen, örgütsüz kesimlerinin örgütlenirilmesi öteden beri komünistlerin kitle çalışmasında öncelikli hedeflerinden biridir. İçinden geçtiğimiz gericiilik dönemi koşullarında bu ihtiyaç azalmamış, artmıştır. Bu alanda somut adımlar atmanın eşiğindeyken, kitle örgütlerinde nasıl çalışılacağı ve bu örgütlerin hangi temeller üzerine oturtulması gerektiğinin saptanması önem taşıyor. Kurulmasına öncülük edeceğimiz kitle örgütlerinde çalışırken şimdiden karşılaşmakta olduğumuz ve karşılaşacağımız kimi sorunlara değinmekte fayda var.

Sorumluluğunu paylaştığımız ya da tamamen üstümüze aldığımız bir kitle örgütünde, kitle örgütüne katmak istediğimiz emekçilerin bize sık sık yönelteceği bir soru olacaktır: Bu kurumun arkasında hangi örgüt var?

Bu soru, amaç ve ilkelerini ifade etmek için değil, örgütü saklamak için politik kimliğini öne çıkaranlar açısından bir tuzaktır. Bu gibiler soruya hemen “politik kimlik”lerini bildirerek yanıt verirler. Böylece gerçek kimliklerini gizleyen bir tutuma düşmüş olurlar. Kimi durumlarda bu yol kısa vadeli yararlar sağlasa da, esas politik kimlik hakkında, yani neyin savunulduğu ve başkalarıyla ayrımların nerede olduğu konusunda bir şey söylenmez. Bu soruya kaçamak cevaplar vermek de, imalı yanıtlarla geçiştirmek de aynı kapıya çıkar.

Komünistlerin birliğini savunanlar, bu soruyu yanıtlarken kimlerin bu kitle örgütünün arkasında durduğuna değinmekten çok, kimlerin bu örgütün arkasında durabileceğini vurgulamalı, söz konusu kurumun amaç ve işlevlerine ilişkin görüşlerini öne çıkarmalıdır. Zira böyle bir örgütü kurmak için bir araya gelenler, öncelikle kendi siyasi görüş ve amaçları üzerinde değil, kurulacak dayanışma örgütünün amaçlarında ortaklaşmıştır. Kitle örgütünde çalışanlar olarak temel amacımız bu dayanışma örgütünün adına yakışır bir kitle örgüt hâline gelmesi olduğuna göre, bu örgütün ne işe yaradığının, hangi amaca hizmet ettiğinin üzerinde durmak gerekir.

KİM “BU ÖRGÜTÜN ARKASINDA KİMSE YOK” DER?

Bunu yapmak hiçbir zaman “bu örgütün arkasında kimse durmuyor, durmamalı” anlamına gelmemelidir. Emekçilerin devrimci örgütler hakkında hâkim ideolojinin pompaladığı “endişelerini gidermek” adına “bizim örgütlerle bağlantımız yok” türünden açıklamalar devrimcilere değil, reformistlere ve legalist tasfiyecilere yakışır.

Kurulmasına öncülük ettiğimiz kitle örgütünde çalışırken “örgütlerle bağlantımızın olmadığına” dair güvenceler vermek, öncelikle kitlelerin geri bilincine teslim olmanın da ötesinde, böyle bir geri bilincin yaratılmasına aktif olarak katılmak anlamına gelir.

Kaldı ki, demokratik kitle örgütlerinde çalışırken devrimci kimliğimizi saklamak aynı şekilde kitlelere yalan söylemek anlamına da gelir. Eğer daha sonra siyasi bir çalışma içinde olacaksak, daha baştan kimliğimizi sahiplenmeliyiz. Zira bu kimlik daha sonra ortaya çıktığında başlı başına bir güvensizlik kaynağı olacaktır. Yani, sonucunda bir kez daha işçilerin devrimcilere güvenmesi gerektiği konusundaki burjuva propaganda-sının değirmenine su taşınmış olur.

Elbette bir kitle örgütünde çalışırken çevremizdekilerle daha siyasi sohbetler etmeden, onların güvenini pratikte yapılan iş içerisinde kazanmadan devrimci olduğunu açıklamak, kimi zaman sorunlar çıkmasına neden olabilir. Ama bu, çevremizdeki ilişkilerin siyasallaşması için hiç emek vermediğimiz, onun devrimciliğe dair yaygın inanışını değiştirmek için hiç çabalamadığımız bir durumda gerçekleşir. Oysa tam aksini yapmalı, işçilerin çıkarlarının korunması için en gayretli mücadeleyi verenlerin devrimciler, komünistler olduğu öne çıkarılmalıdır. Bunun da lafla değil, emek harcayarak yapılmak zorunda olduğu açıktır. Devrimci kimliklerini savunmak için en büyük fedakârlıkları göze alan devrimcilerin, kitle örgütlerinin işlevli hâle gelmesi için parmaklarını bile oynatmak istememeleri, bir kez daha devrimcilere olan güvensizliği pekiştiren bir tutum olur. Bu tür bir etki yaratmaktansa kitle örgütlerine hiç bulaşmamak yeğdir.

Kitle örgütlerindeki muhataplarımızın bizim neden devrimci olduğumuzu anlamasına ve devrimcilerin varlığının kitle örgütleri için niçin zorunlu olduğunu kavramasına izin vermeden, bunun için gayret göstermeden, sektör bir tarzda devrimci olduğunu açıklamak maharet sayılmamalıdır. Bu tutum kitleleri kendi görüşlerine kazanmak isteyenlerin değil, onları zorla terbiye etmeye çalışanların tutumu olabilir. Genellikle siyaseti, kapalı kapılar ardında ve sınırlı kişilere ancak onları bir örgüte devşirmek için yapanlar üstteki durumla karşılaşırlar; çoğunlukla da kitleleri kendi görüşlerine kazanamamış olurlar.

Demek ki, kitle örgütlerinde çalışırken devrimci kimliğin meşrulaştırılması başlı başına bir iş olarak önümüze çıkar. Bunu yaparken devrimci siyasetin kitlelerin yaşamına yabancı bir şey olmadığı ortaya konmalıdır. Devrimciliğin düzenin saldırılarına karşı bir çözüm yolu olduğu öne çıkarılmalıdır. Devrimciliğin herkesin yapabileceği ve yapmak zorunda olduğu bir şey olduğu vurgulanmalıdır. Bunlar yapılmazsa devrimci olmak kitlelere yabancı bir şey olarak kalmaya devam edecektir.

Elbette devrimciliği kitlelerin yaşamına yabancı bir şey olmaktan kurtarmak için konuşmak yeterli değildir; bunu hayata geçirecek bir tarz tutturmak gerekir. Böyle bir tarz şimdiye kadar devrimcilerin kitle örgütlerindeki çalışma tarzlarından farklı olmalıdır.

KİTLE ÖRGÜTLERİNDE ÇALIŞIRKEN NE YAPMAMALI?

Genellikle kitle örgütlerinde devrimcilerin çalışma yürütmesi hep sorunlu bir durum olarak bilinir. Devrimciler kitle örgütlerinin kendilerine siyaset yapma olanağı tanımadıklarından şikayetçidir. Kitle örgütlerinin yöneticiliği sorumluluğunu üstlenmiş olanlar ise devrimcilerin kitle örgütlerine zarar verdiğini, devrimciler yüzünden devletin sürekli olarak kitle örgütlerine saldırdığını ileri sürer.

Devrimcilerle kitle örgütleri arasındaki mesafenin bu denli açık olması, devrimci siyasetin bugünkü konumu açısından ibret verici. Biz devrimcilerin kitle örgütlerinin biricik güvencesi olduğunu ileri sürerken, kitle örgütlerinin kendi sürekliliklerini korumak amacıyla devrimcilerden uzak durmak istemeleri vahim bir durumdur.

Öncelikle bu durum, emekçilerin önderliğini kazanıp onları hâkim sınıflara karşı seferber etme iddiasındaki devrimcilerin bir kitle örgütünü çekip çevirmekten, onun içinde sürekli bir faaliyet oluşturmaktan aciz olduğunu gösterir.

Bununla birlikte devrimciler kitle örgütlerine ikameci ve bürokratik bir anlayışla, dar ve kısa vadeli çıkarlar peşinde yaklaştıkları takdirde kitle örgütlerinin başındakilerinin eleştiri ve şikayetlerini hak etmiş olurlar. Kendi örgütsel faaliyetlerini kitle örgütleri üzerinden yürütmek, bu şekilde kendilerini kamuflle etmek isteyenler ikamecidirler. Örneğin ölüm oruçlarına ilişkin bir basın açıklaması yapılacaksa, bu açıklamayı yapmak isteyenler kendi bağımsız eylemini düzenleyip, kendi örgütsel görüşlerini özgürce emekçilere duyurmak yerine, kitle örgütlerinin ardına saklanmayı tercih ediyorsa bu tutuma düşmektir. Görünüşte bu tutumun birçok avantajı vardır. Her şeyden önce devrimci görüşleri özgür ve bağımsız bir temelde emekçilere ulaştırmak zahmetli ve belalı bir iştir. Bunu gerçekleştirmek için devletin sansürüne takılmayan bağımsız bir yayın organı, bu yayını devletin denetimini atlatarak emekçilere ulaştıracak örgütler gerekir. Kendi görüşlerini özgürce duyuracak eylemler düzenlemek ise apayrı bir örgütsel kapasite ister. Oysa kendini sansürleyip siyasi faaliyetini bir kitle örgütünün adı altında yürütmek daha zahmetsizdir. Yaşadığımız topraklarda bağımsız eylemler örgütlenme kapasitesine sahip örgütler bulunmamaktadır. Bu nedenle tercih edilen yol her zaman ikincisi olmaktadır.

Dahası, kitle örgütleri aracılığıyla kendi görüşlerini duyurmak, kendi görüşlerini “halka mal etmenin” daha kolay bir yöntemi olarak görülmedir. “Madem kitle örgütleri kitlelerin örgütleridir, o hâlde bir kitle örgütü siyasi açıklama yapsa o açıklama da kitlelerin o konudaki düşüncelerini dile getirir. Öyleyse kendi siyasi faaliyetimizi kitle örgütleri üzerinden yapalım.” Yaygın ve yanlış kavrayış böyledir. Bu kavrayışa sahip olanlar söz konusu kitle örgütlerinin kitlelerle ilişkilerinin ne düzeyde olduğunu hiç sorgulamazlar.

Bu ikameci yaklaşımların sonucunda etkisiz bir siyasi örgüte dönen kitle örgütleri, kitle örgütlerine gerçekten ihtiyacı olanların haklı bir şekilde şikayet etikleri gibi devletin doğrudan hedefi hâline gelmektedir. Bağımsız siyaset yapabilecek, bunun arkasında durabilecek gücü kendinde bulamayan devrimci örgütler bu açıklarını kitle örgütlerine yaslanarak kapatmak isterler. Bağımsız yayın organları aracılığıyla söylenmesi gereken şeyler kitle örgütlerinin bültenleri diye yayınlanır. Kendileri basın açıklaması yapmak için izin alamadığından, kitle örgütü aracılığıyla basın açıklaması yaparlar. Basın açıklaması yerine daha militan bir eylem, örneğin korsan gösteri, yapmak istenirse o zaman bu korsan gösteri için gerekli molotoflar kitle örgütünde hazırlanır, pankartlar kitle örgütünün deposunda saklanır, bildiri basmak için kitle örgütünün yazıcısı kullanılır. Kitle örgütleri bu tutumla birlikte devletin seçmeli terörünün doğrudan hedefi hâline gelirler. Kendi örgütsel güçsüzlükleri nedeniyle kitle örgütleri aracılığıyla siyaset yapmaya yönelenler, devlet kitle örgütlerine saldırdığında elbette bu örgütlerin ayakta kalması için emekçilere destek olacak durumda değildir. Bu yüzden de devletin saldırıları, bu saldırılardan yıpranan emekçilerin kitle örgütlerini terk etmesiyle sonuçlanmaktadır.

Bu yoldan birkaç hata birden yapılmış olur. Birincisi, devrimciler kendi kimliklerini açıkça öne çıkarmamış olurlar. İkincisi, buna rağmen söz konusu kitle örgütünün aslında şu yahut bu örgütün bir yan kuruluşu olduğu izleniminin doğmasına engel olamayarak, bu örgütlerin işlevsizleşmesine yol açmış olurlar. Üçüncüsü, kitle örgütlerinin işlevlerini yerine getirebilmeleri için, devrimcilerin bu örgütlerin arkasında durmasının zorunlu olduğu fikrinin zayıflamasına hizmet etmiş olurlar.

Kimi devrimcilerin kitle örgütlerine yaklaşımı bürokrattır, çünkü kitle örgütlerinin tabanı içinde çalışmadan, emek harcamadan, bürokratik mekanizmalarla bu örgütleri ele geçirmeye çalışırlar. Bürokratik mekanizmaları kapmak için gösterilen bu çaba ne yazık ki kitle örgütünün genişlemesi, işlevini daha iyi yerine getirmesi için harcanmaz. Bürokratik tutumun sahipleri “başkaları kitle örgütüne insan katsın, ben de onları kendi örgütüme örgütleyeyim” anlayışında oldukları için kitle örgütüne kullanılacak bir nesne gözüyle bakarlar. Kitle örgütlerinin tabanında çalışmayan, bu örgütleri kitlelerin özörgütlenmesi olarak değil de kendi grupçu amaçlarına ulaşmak için birer araç olarak gören devrimciler, farkında olmadan kendilerini emekçilerden yalıtlar. Emekçilerin “Devrimciler iyi ki hep bizim yanımızda!” diye düşünmek yerine “Yine solcular geldi, gene ortalığı karıştıracaklar!” diye düşünmelerine yol açarlar. Bu ise hem kısmi ve gündelik çıkarlarını koruyabilmek için devrimcilerin önderliğine ihtiyacı olan kitlelerin donanımsız kalmasına yol açar; hem de siyasi hedeflerine ulaşmak için kitlelerin aktif desteğine ihtiyacı olan devrimcileri temel dayanaklarından mahrum bırakır.

Burjuvaziden bağımsız bir sınıf hareketinin yol haritası

Bu yazı, sendika.org'da başlatılan “İşçi Sınıfı Hareketinin Yeni Doğrultusu” başlıklı tartışmada yayınlanmak üzere hazırlanmıştır.

İşçi sınıfı hareketi, sınıflar mücadelesinin bir parçasıdır. Dolayısıyla hareketin durumuna ilişkin bir değerlendirme de, parçası olduğu sınıflar mücadelesinin aktüel dinamiklerine ilişkin bir değerlendirme üzerinden yapılmak zorundadır. İçinde yer aldığımız sınıflar mücadelesinin tablosunu çıkarmak için, düşman sınıf burjuvazinin ve saf-larında yer aldığımız işçi sınıfının örgütlerine, sorunlarına ve imkânlarına bakmak gerekir. Somut durumda bu tür bir analiz; Türkiye burjuvazisinin başlıca örgütü olan devlet ve mevcut 12 Eylül rejimi, rejimin bekçisi olan burjuva hükümeti, hükümete karşı emekçileri de peşine takan burjuva muhalefeti, bu çatışmada belirleyici fakat bağımsız olmayan sol hareket, sınıf içinde bağımsız ve militan bir çalışma örnek için mücadele eden sınıf örgütleri ve bu örgütlerin karşılarına aldıkları sendikal bürokrasi, işçi sınıfı içindeki geniş örgütsüz yığınların durumu ve eğilimleri titizlikle ele alınarak yapılmalıdır. Bu sebeple biz de, işçi sınıfı hareketinin durumuna ve mücadele rotasına ilişkin bir tartışmanın önünü açmayı hedefleyen bu dosyaya, içinde yer aldığımız sınıflar mücadelesinin tablosunu çizerek başlayacağız.

HÜKÜMET GERİLİYOR

Türkiye’de burjuva demokrasisi bir kriz içinde. Bu durum burjuva hükümetinin olduğu kadar burjuva muhalefetinin de elini zayıflatıyor. Erdoğan’ın yerel seçimler sonrası Özgür Özel ile başladığı “normalleşme”nin yerini, rejimin köklü bir kurumu olan CHP’nin saldırıların hedefi hâline geldiği ve Öcalan’ın “kurucu lider” olarak tanınarak masaya oturduğu “çözüm süreci”ne bırakmasına bakarak, Erdoğan’ın beslemeye çalıştığı güç illüzyonuna kapılmamak gerekir.

Erdoğan, yargısından parlamentosuna, rejimin kurumlarını ortadan kaldıracak güce sahip olmadığı için attığı her politik adımı bu kurumların işleyişi içinde, hukuki bir kılıfa uydurmak zorunda kalıyor. Üstelik tüm bu süreçte yaptığı ittifaklar kendisini değil, iş birliği yaptığı aktörleri güçlendiriyor. 7 Haziran’da HDP’nin barajı aşmasıyla tek başına iktidar olamayınca, MHP’nin eline sarıldı. MHP’nin devlet içindeki ağırlığı artarken, bu ittifaktan doğan içsavaşın ekonomik ve siyasi yükü Erdoğan’ın sırtına kaldı. 2024 seçimlerinden sonra anayasa değişikliği/erken seçim sıkışmışlığını çözmek için normalleşme adımları attı. Erdoğan’ın CHP ile barışırken içsavaşın sorumluluğunu MHP’ye yükleyip ondan kurtulma girişimi, Bahçeli’nin Öcalan çıkışıyla çöktü. CHP ile normalleşmenin yerini yeni bir çözüm süreci aldı. Şimdi 2028’de yeniden cumhurbaşkanı adayı olmak için ya bir erken seçime ya da bir anayasa değişikliğine ihtiyacı var ama Erdoğan her iki seçenek için de muhalefetin rızasına muhtaç.

SANDIK YOLU BAŞARISIZLIĞA MAHKUM

Ne var ki hükümetin bu zayıflığı Amerikancı muhalefetin kendiliğinden güçlenmesine yol açmıyor. Tersine, o da zayıflıyor. Kılıçdaroğlu’nun taşıyıcılığını üstlendiği ve 2023 cumhurbaşkanı seçiminde Altılı Masa’nın kurulmasıyla “zirveye” ulaşan %50+1 projesinin başarısızlığı hızla gözler önüne serildi. O günden bugüne aktörler değişti, mutlak butlan kararıyla rejimin köklü partisi CHP tasfiye edildi, içinden Özel ve İmamoğlu’nun merkezinde durduğu Yeni Parti çıktı. Aktörler değişse de Amerikancı proje sürüyor. Proje sürdükçe, projenin gittikçe derinleşen açmazlarını yeni aktörler devralıyor. Kılıçdaroğlu’nun Amerikancı projisini bugün Özel’in Yeni Partisi üstleniyor.

Kılıçdaroğlu CHP’sinin yapamadığını Özel’in Yeni Partisi de yapamayacak. Çünkü Türkiye’deki Amerikancı proje, ayrı ama birbirleriyle ilişkili üç zeminde sıkışıyor. Birincisi, ABD zayıfladıkça, onun öncülüğünde kurulmuş dünya düzenini yeniden toparlama projesi de zayıflıyor. Dolayısıyla krizde olan Amerikan düzeninin restorasyonunu savunan projelerin başarı ihtimali dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de giderek düşüyor. İkincisi, Amerikancı projenin Türkiye’deki hedefi, Erdoğan’dan 12 Eylül rejiminin kurumlarına dayanarak seçim yoluyla kurtulmak ve bu rejimi yeniden tahkim etmektir. Oysa projenin dayandığı

rejimin kendisi kriz içinde. Rejimin tüm kurumlarının altı oyulurken, projenin vaat ettiği restorasyonun maddi zemini artık yok. Üçüncüsü, Altılı Masa’nın dağılması Amerikancı projeyi bitirmedi ama, mutlak butlan kararıyla CHP’nin bölünmesi, vakti zamanında Kılıçdaroğlu’nun başa getirilmesiyle projenin bir numaralı taşıyıcısı olan CHP’nin hem rejim hem de Amerikancı proje içerisindeki eski rolünü zedeledi. Bunun yanı sıra Amerikancı projenin ihtiyaç duyduğu seçim ittifakı ile bugün o projeyi üstlenerek sürdüren Özel’in mevcut durumu arasında da bir uyumsuzluk var. Projenin tutması için partilerin sağ bir çizgide buluştuğu, solun etkisinin törpülediği ama soldan gizli ya da açık destek alınabileceği, kısacası en geniş düzen blogunu kurabilecek birleştirici ve düşük profilli bir cumhurbaşkanı adayı gerekiyor. Ekmeleddin’den Kılıçdaroğlu’na varan isimler bu profile göre seçilmişti. Bugün ise Özel barikatın önünde, tomanın üstünde, daha “sol” bir görüntüyle hareket ediyor. Muhalefetin mevcut cumhurbaşkanı adayı İmamoğlu, çatışmaların merkezindeki isim. Bu görüntü, %50+1 hesabının gerektirdiği düşük profilli ve düzen partilerini sağda buluşturabilecek ortak aday profiliyle çelişiyor.

EMEKÇİLER BU ÇATIŞMANIN NERESİNDE?

Başka bir deyişle, içinden geçtiğimiz sürecin özgün yanı ne düzen içi aktörlerin gücünde, ne izledikleri stratejilerde, ne de bu stratejilerin başarı ihtimalinde aranmalı. Özgünlük, bugün Özel’in merkezinde durduğu Amerikancı muhalefetin benimsediği çizginin emekçi hareketi üzerindeki etkisinde. Özel’in, hükümetin saldırılarının hedefi hâline gelmiş, CHP’nin “günahlarından” arınmış, sokakla bağını artıran “sosyal demokrat” bir kimlik ve söylemle sunulan yeni çizgisi, emekçi hareketi üzerinde daha büyük bir siyasi basınç yaratıyor; onun Yeni Parti etrafında daha kolay bir şekilde toparlanmasına kapı aralıyor. Bugün emekçi hareketinin önündeki en büyük tehlike de bu.

Ancak bu tehlikenin sebebini sadece CHP ve Yeni Parti ile açıklamak eksik ve yanlış olur. Zira Türkiye’deki muhalefet kolтуğunu dün CHP’nin bugün ise Özel’in doldurabilmesinin koşullarından biri, HDP’nin siyaset sahnesinden çekilmesi oldu. 7 Haziran 2015’e kadar tarafsız ve eylemli bir çizgi izleyen HDP, içsavaşın başlamasıyla ve siyasi krizin derinleşmesiyle beraber eylem sahasından çekildi, CHP’ye örtülü destek vermeye başladı. 2019-2023 arasında bu destek açık seçim desteğine dönüştü. Böylece HDP’nin 2015’e kadar doldurduğu muhalefet alanı, giderek CHP’nin seçim merkezli muhalefetine açıldı. Son çözüm süreci bu geri çekilmeyi daha ileri taşıdı. DEM’in, çözüm sürecini merkeze alıp, AKP-CHP arasındaki mücadelede tarafsızlaşarak geri durması, işçi sınıfının en politik ve militan bölümünü oluşturan tabanını siyasi mücadelenin dışına itti. Bu kitle bir yandan özgüven kazanarak güçlene de diğer yandan bağımsız bir siyasal doğrultudan yoksun kaldığı için giderek hareketsizleşti. Bu durum, Özgür Özel’in daha “sosyal demokrat” bir muhalefetle doldurmaya çalıştığı alanı genişletti.

Dolayısıyla böyle bir tabloda, siyaset sahasının dışına itilmiş Kürt emekçilerin bağımsız bir siyasi mücadeleye yeniden katılmasının koşullarını yaratmak, Türkiye’de emekçilerin mücadelesini büyütmek isteyenlerin önünde kritik bir görev olarak duruyor. Çünkü Kürt emekçileri siyasi mücadelenin bağımsız ve aktif bir tarafı hâline getirmeden, Özel-İmamoğlu eksenindeki Amerikancı muhalefetin oyununu bozmak mümkün değil. Bu yüzden Kürt emekçilerin demokratik taleplerini bağımsız bir çizgide yükselten en geniş eylem birliklerini kurmak şart.

BAĞIMSIZ BİR EMEKÇİ HAREKETİNİN DAYANAKLARI

Ancak bağımsız bir sınıf hareketi yaratmak isteyenlerin görevi yalnızca siyaset dışına itilmiş Kürt emekçileri yeniden bağımsız bir siyasi mücadele içine çekmek değil. Türkiye’deki işçilerin sermayeye karşı bağımsız mücadelesini örnek bu görevin diğer esas kaidesini teşkil ediyor. Hâlihazırda ilkinin önemsesin ya da önemsemesin, hareketimiz içinde ikincisini yerine getirmeye çalışan güçler var. Biz de işçilerin sermayeye karşı mücadelesini örgütlemeye çalışan bu güçlerden biriyiz.

Son dönemde ses getiren maden işçileri, depo işçileri, özel sektör öğretmenleri, tersane ve inşaat işçilerinin direnişleri bu sebatkar ve militan güçlerin varlığından bağımsız ortaya çıkmadı. Tüm bu direnişler farklı alanlarda, farklı sektörlerde ve farklı sorunlarla karşı karşıya kalarak seyrete de, hepsinin sahiplenilip büyütülmesi gereken bir ortak paydası var.

İlkin bu güçler, işçilerin temel hak ve talepleri için yürüttükleri mücadele içerisinde, sermayenin çıkarları söz konusu olduğunda her renkten ve boydan burjuva partisinin “emekçi dostu” maskesinin düştüğünü görünür hâle getiriyorlar. Burjuva partilerinin söylemiyle pratikleri arasındaki çelişkiyi, kısacası onların ikiye bölünmüş ve sınıf düşmanı karakterini emekçilerin bizzat kendi mücadeleleri içerisinde deneyimleyip görmesinin koşullarını yaratmış oluyolar.

İkincisi, bu mücadelelerin içinde yer alanlar, yalnızca burjuva partilerinin sınırlarını emekçiler nezdinde görünür kılmakla kalmıyor, aynı zamanda onların etkisi altındaki sendikal bürokrasinin teslimiyetçi hudutlarını da aşmaya çalışıyorlar. Sendikayı yalnızca toplu sözleşme yapan bir örgüt olmaktan, sendikal mücadeleyi de işyeri sınırlarından çıkarıyorlar. Doruk Madencilik işçilerinin aylardır ödenmeyen ücret ve hak edişlerinin Ankara’ya yürüyüşü, özel sektör öğretmenlerinin taban maaş hakkı için mücadeleyi “işverenle ücret pazarlığı”na indirgemedi Meclis Parkı’nı uzun süreli bir direniş alanına çevirmesi bu çabanın en güncel örnekleri. Bunun yanı sıra, eylem ve örgütlenme biçimlerini işçilerin doğrudan katılımına ve karar alma süreçlerine dahil olmasına olanak tanıyacak şekilde kurmaya gayret ediyorlar.

Üçüncüsü, bu hareketlerin hepsi tekil direnişlerin sınırlarını aşmanın, ortak bir mücadele ve dayanışma zemini yaratmanın önemini vurguluyorlar. Bunun için yalnızca forum ve etkinliklerde değil, bilfiil mücadele alanlarında da bir araya gelmeye çalışıyorlar. Bunun en somut örneklerinden biri İnşaat-İş ile Dev Yapı-İş’in Finans Merkezi şantiyelerinde yürüttükleri ortak mücadele deneyimiydi. Aynı sektörde örgütlenen iki farklı sendika, farklı taşeronlarda ve şantiyelerde çalışan işçilerin karşılaştığı sorunları tek tek çözmekle yetinmek yerine, “tüm şantiyeleri tek bir şantiye, tüm patronları tek bir patron” olarak ele alıp farklı taşeronlarda çalışan işçileri ortak talepler etrafında birleştirme hedefiyle hareket etti. Kendi dar sendikal çıkarları için rekabet etmek yerine, işçi sınıfının bütünsel ihtiyacını gözeterek ortak bir mücadele yürütmek için güçlerini birleştirdi.

Kısacası sermaye partilerinden ve onun etkisindeki sendikal bürokrasiden bağımsız bir doğrultuda, tekil direnişleri ortak bir mücadelede birleştirme arayışı, bütün bu güçlerin ortak eğilimini oluşturuyor.

Bu ortak eğilim 1 Mayıs 2026 Taksim İnişiyatifi’nin kuruluşuyla bir üst noktaya taşınarak somutlandı. Bu inisiyatif, bir önceki yıl Taksim’de 1 Mayıs örgütlemek için bir araya gelmiş, “Mücadeleciler Sendikalar” olarak anılan sınıf örgütlerinin ön açması sonunda kuruldu. Mücadeleciler sendikalar,

inisiyatifin daha geniş bir örgütsel toplama kurulması için hamle yaptılar. 1 Mayıs 2026 Taksim İnişiyatifi, bağımsız ve özgücüne güvenen bir tutumun sadece savunulabileceğini değil, aynı zamanda bir iradeyle buluştuğunda kitlesel olarak örgütlenebileceğini de gösterdi. İnişiyatifin başansı, çeşitli örgütlü güçlerin kendi farklılıklarını emekçilerin ihtiyaç duyduğu bağımsız eylemin önüne koymamasıyla mümkün oldu. Bu nedenle sınıfın bağımsız mücadelesini savunan güçler açısından ileri taşınması gereken somut bir kazanımdı.

EMEKÇİLERİN BAĞIMSIZ MÜCADELESİ İÇİN ÇALIŞANLARIN EN GENİŞ EŞGÜDÜMÜNÜ SAĞLAMALIYIZ

Dolayısıyla bugün sıfırdan bir rota çizmeye çalışmıyoruz. Son yıllarda farklı sektörlerde ortaya çıkan mücadeleler bu rotanın maddi zeminini oluşturdu. 2026 1 Mayıs ise bu birikime sahip farklı güçlerin ortak ve bağımsız bir zeminde buluşabileceğini gösterdi.

Ancak bu birikim hâlâ dağınık hâlde. Direnişler yalıtık ve kendi sınırları içinde kaldığı sürece her biri insan gücü, maddi imkân, deneyim ve siyasi etki bakımından kendi örgütlü kapasitesinin sınırlarına çarpıyor. Çoğu zaman mücadeleler arasında kurulan dayanışmanın; saldırı olduğunda, bir direniş zayıfladığında ya da kendi kapasitesini aşacak ölçüde büyüdüğünde geçici biçimlerde kalması da bu ihtiyacı ortadan kaldırmıyor, tersine büyütüyor. Tek tek direnişlerde elde edilen kazanımlar, dersler ve biriktirilen imkânlar emekçilerin ortak mücadele deneyimine ve imkânlarına dönüştürülüyor. Hâkim sınıf içindeki çatışmaların sertleştiği bir dönemde, hareketimizin parçalı ve dağınık durumu, emekçileri sermaye partilerinin etkisine daha da açık hâle getiriyor.

Bu cendereden çıkmanın ilk adımı, emekçilerin bağımsız mücadelesini büyütmek isteyen güçler arasında daha düzenli ve sıkı bağlar kurmak olmalı. Bu ilişkilimenin ayrılmaz bir parçası elbette direnişleri birbirinden haberdar etmek, ziyaret etmek, eylemlere katılmaktır ama bununla sınırlı kalamaz. Bunun ötesine geçip, farklı sektör ve alanlardaki mücadelelerde kazanılan deneyim ve imkânları paylaşmanın, hem emekçilerin hem de mücadeleyi yürüten kitle örgütlerinin birbirinden öğrenmesinin ve bir alanda karşılaşılan sorunlara başka alanlardaki emekçilerin müdahil olmasının yolunu açmalıyız.

Bunun için “önce güçlenelim sonra birleşiriz” demeden ve kitle örgütleri arasında yalnızca belirli bir direniş ve gündem etrafında dönemsel olarak kurulan ilişkilerle yetinmeden, birlikte hareket etmeyi mümkün kılacak düzenli bir eşgüdüm kurmamız şart. Emekçilerin bağımsız mücadelesini büyütmek için bu koordinasyonun geçici ve inisiyatif bazlı olmaktan çıkıp, bu güçlerin doğrudan katılımına dayanan, sıkı ve kalıcı bir zemine oturtulması gerekir. Bu bağlar ise ancak atölyelerde, fabrikalarda, varoşlarda, kısacası emekçilerin gündelik mücadeleleri içerisinde kalıcılaştırılabilir.

Ancak böyle bir pratikle, deneyimlerimizi ve imkânlarımızı kendi tekilliklerinden çıkarıp, emekçilerin bağımsız mücadelesinin ortak deneyimleri ve imkânları hâline getirebiliriz. Bu kalıcı bağlar tek tek direnişleri güçlendirmenin ötesinde, emekçilerin onları farklı sektörlerde aynı sorunlarla karşı karşıya bırakan sermaye düzenine karşı ortak mücadele içinde olduklarını daha somut bir şekilde görmelerini sağlar. Düzen siyasetinin çıkmaz sokaklarına mahkum olmadıklarını, emekçilere kendi mücadele ve dayanışma deneyimleri içinde gösterecek, bağımsız bir mücadeleye duydukları güveni güçlendirecek bir zemini ancak bu şekilde yaratabiliriz.

Köz olarak sendika.org’un başlattığı tartışmayı yalnızca bir fikir alışverişi çağrısı olarak değil, dağınık mücadeleleri birbirine yaklaştıracak ve emekçilerin sermayeye karşı mücadelesini güçlendirecek somut bir imkân olarak değerlendireyoruz. Emekçileri sermayeye karşı bağımsız bir hatta örgütlemeye ve örgütlendirmeye çalışan güçlerin deneyim ve imkânlarını ortaklaştırmak için kitle örgütleri arasında kalıcı ve sıkı bağlar kurmayı mümkün kılacak dayanışma ve ortak mücadele zeminlerini büyütmeyi öncelikli görevimiz olarak görüyoruz.

Demokratik talepler ve komünistler

Bu yazı Komünist Köz Ağustos 2013 sayısında yayımlanmıştır.

“Demokratik hak ve özgürlükler” adıyla andığımız ilkeler, burjuvazinin aristokrasiye karşı mücadelesi sonucu ortaya çıkmıştır. Burjuvazinin mutlakiyetçi rejimlere karşı haklarını ve güvencelerini talep etmesiyle şekillenmiştir. Bu sebeple söz konusu ilkeler toplumun çoğunluğunun yetkesi sonucu değil, esas olarak bir kesiminin, yeni ortaya çıkan burjuvazinin otoriter bir yönetime karşı kendini güvence altına alma ihtiyacından doğmuştur.

Öte yandan burjuva rejimlerinde de proletaryanın burjuvaziye karşı elde ettiği örgütlenme özgürlüğü, basın-yayın özgürlüğü gibi demokratik hak ve özgürlükler bulunmaktadır. Ancak bu özgürlükler sınıf mücadelesiyle, ezilen ve sömürülen yığınların baskısıyla mümkün olmuştur. Demokrasi mücadelesinden anlamamız gereken de oy oranları ve seçimler değil, tastamam budur.

Bu meseleye yönelik çarpık bakışların temel kaynağı, demokrasi ve demokratik talep kavramlarının içeriğinin düzgün şekilde doldurulmamış olmasından kaynaklanır. Bu kavramlara yönelik eksik ve hatalı yaklaşım neticesinde, Türkiye’de demokrasi mücadelesi bahsinde, kimileri Türkiye’nin demokratik devrim sorununu aşutğini ve önünde sosyalist devrim hedefinin bulunduğunu bahane ederek demokratik haklar mücadelesine burun kıvrılmaktadır. Kimileri de demokratik haklar mücadelesini, bu hakları burjuvazinin taraf ettiği biçimde ele almakla yetinmekte ve bu bakımdan burjuva partilerinin demokrasiyi “burjuvazi için demokrasi” çerçevesinde tutma çabalarına destek olarak demokratik haklar mücadelesi vermeyi seçmektedirler. Bu ikinci yaklaşım Rusya’daki Menşeviklerin bilinen çizgisinin kötü bir kopyasından başka bir şey değildir. Komünistler ise demokratik haklar mücadelesini küçümsemeden ama bu mücadelede öne çıkan taleplerin içini burjuva akımların yaptığı gibi doldurmakla yetinmeden hareket etmekle yükümlüdür.

Bu nedenle gündemdeki belli başlı taleplerin ne şekilde anlaşılması ve komünistlerce bu meselelere nasıl yaklaşılması gerektiği üzerinde durmak yararlıdır. “Anadilde eğitim” talebinin nasıl somutlanacağı konusu da ancak böyle bir yaklaşım sonucunda anlaşılabilir.

ANADİLDE EĞİTİM, KÜLTÜREL DEĞİL SİYASİ BİR TALEPTİR

AKP’nin, birtakım demokratik hak ve özgürlükleri güvence altına alacağını iddia ettiği içinden geçtiğimiz süreçte anadilde eğitim meselesi, seçim taahhütlerinden birisi olmuştur. AKP’nin tamamen faydacı kaygılarla “anadil sorununu çözmek AKP’ye ne kazandırır, ne kaybettirir?” hesabının sonucunda bu taahhüt ortaya çıkmıştı. Burada tuhaflık, halihazırda gasp edilmiş bir hakkın iadesinin AKP tarafından “demokratik açılım” olarak sunulmasıydı. Nitekim nüfusun önemli bir kısmını Kürtlerin meydana getirdiği bir ülkede zaten olması gereken ancak yıllardır gasp edilmiş bir hakkın, adeta demokrasi havariliği havasında, “demokratik açılım” adı altında sunulması tamamen mantık dışıydı. Daha da akıl dışı olan ise böyle bir söylemin kimi sol ve liberal kesimler tarafından rağbet görmesidir. Ancak AKP’nin bu

propagandasının bir demokratik açılım olup olmadığını anlamak için bu adım atılırkenki tavra bakmak yeterli değildir. Bu konuda kanaate varmak için evvela anadilde eğitim talebinin muhteviyatına bakmak gerekir.

Anadilde eğitim bahsinde, son zamanlarda demokrat ve sol kesimlerde moda olduğu şekliyle bu talebin tanımını yapmadan, içini doldurmadan söz konusu talebi olumlamak ve yüceltmek doğru değildir.

Zira böyle bir kavrayış geliştirmeden yapılan olumlamalar ve yüceltmeler irdelendiğinde bunların temelinde anadil meselesinin bir kültür sorunu mu yoksa siyasi bir sorun mu olarak ele alındığı yahut neden anadilde eğitim istendiği, bunun nasıl bir demokratik ilerlemeye tekabül ettiği sorularının net bir cevabı yoktur. Böyle bir netliğe kavuşmanın önemi, Afrika Ulusal Kongresi’nin (ANC) Apartheid rejimi altındayken öne sürdükleri dil ile ilgili taleplerini Kürtlerin talepleri ile karşılaştırdığımız zaman daha iyi anlaşılacaktır.

Mandela’nın önderliğini yaptığı hareket anadilde eğitim değil, İngilizce eğitim hakkını savunmuştu. Zira Apartheid rejiminin devamlılığı için kabilelerin İngilizce bilmemesi önemli görüyordu ve rejim, kabilelere İngilizce eğitimi yasaklayarak zorla kendi yerel dillerini öğretiyordu. BDP/ PKK ise bugün tam tersini istiyor, “anadilde eğitim” istediğini ifade ediyor. Ancak bu, Kürtçenin kaybolan bir dil olmasıyla ya da dil eğitiminin yapılamamasıyla alakalı bir talep değildir. Zira Kürtçe bütün baskılara, yasaklamalara rağmen 80 yıl sonra hâlâ konuşulmakta, hatta eskisinden daha fazla konuşulmaktadır. Aileler çocuklarına Kürtçe öğretmekte, Kürtçe edebiyat, müzik ve sinema gelişmekte, özcesi Kürtçe yaşamakta, kullanılmakta ve yayılmaktadır. Demek ki anadil talebinin ortaya konmasında etkili olan sorun, anadilin kaybolması ya da yasaklanması değildir.

Anadilde eğitim talebini diğer demokratik taleplerden ayırmak mümkün değildir. Zira anadilde eğitim talebi de en az diğer demokratik talepler kadar siyasi bir düzleme oturmuştur. İfade özgürlüğünün, Kürtçe siyaset yapma özgürlüğünün önündeki engellerin kaldırılması talebi, anadilde eğitim talebi ile doğrudan ilişkilidir. Bu mesele aynı zamanda devletin vatandaşlara hizmet yükümlülüğünün de en temel ve tabi unsurlarındandır. TC vatandaşlarının en az üçte birinin anadili Kürtçedir, bu yüzden vatandaşlara anadilleri dilde hizmet götürmek, yani kamu hizmeti verecek memurlara, doktorlara, öğretmenlere Kürtçe bilmeyi şart koşturmak gereklidir. Anadilde eğitim talebi, bu çerçevede ele alınmalıdır. Örneğin anadilde eğitim eylemi yapılırken “Çocuklara anadilde eğitim verin” demeden önce “Bizim Kürtçe eğitimden geçmemiz lazım” denmelidir. Böyle bir tutum hem herkesten eşit vergi alan devletin eşit hizmet götürebilmesine zemin hazırladığı, hem de vatandaşlarının önemli bir kısmının anadilinin Kürtçe olduğunu kabul etmesi anlamına geldiği için önemlidir. Zaten BDP’nin de “Kürtlerin statüsü belli olsun” derken talep ettiği, tam olarak bu şekilde devletin Kürt vatandaşların varlığını tanımasıdır.

Özetle anadil konusu bir dilin korunması me-

selesi ya da kültürel bir hassasiyet değil, ifade özgürlükleriyle doğrudan bağlantılı siyasi bir sorundur ve bu siyasi sorun, devletin vatandaşlarına eşit hizmet götürmesi sorunudur. Anadilde eğitim hakkı kültürel bir hak olarak tanımlanmak yerine bu şekilde tanımlandığı zaman demokratik bir hak ve talep olur. Ancak bu şekilde tanımlanan bir talep çerçevesinde örülecek bir hat, demokratik haklar mücadelesinin bir parçası olabilir. Devletin bir yandan Kürtçe TV açmakla böbürlenirken, diğer yandan anadilde eğitim konusunu Kürtlerin statüsünü tanımlamaya ilişkin yönüyle ötelemek istemesi bundandır.

LAİKLİK, DEVLETİN HER TÜRLÜ DİN İŞİ VE HİZMETİNDEN KENDİNİ ÇEKMESİDİR

Anadilde eğitim hakkının nasıl savunulacağına, içinin nasıl doldurulacağına dair kafa karışıklığının ve muğlaklığın benzerini laiklik talebinde de görmek mümkündür.

Tarihte bilinen ilk laik rejim Paris Komünü’dür. Sovyetler dışında laik olduğu söylenen başka rejimlerde ise, “din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması” daha çok kilisenin siyasi bir aktör olarak varlığını sınırlamak/ortadan kaldırmak kaygısı etrafında şekillenmiştir. Burada ulaşılmaya çalışılan şey laiklik değil Anglosaksonların “sekülerizm” dedikleridir. Bu ikisini ayırt etmek gerekir. Tıpkı anadil talebinde olduğu gibi laiklik talebinin demokrasi mücadelesinin bir parçası olabilmesi de bu talebin ne şekilde anlaşılacağına bağlıdır.

TC kurulduğundan beri laik bir devlet olduğunu iddia etmektedir. Sadece bir mezhebin din adamlarının devlet memuru yapılması, okullarında sadece bu mezhebin öğretilmesi bu anlayış tarafından laiklik olarak ele alınmaktadır. En başta, burjuva “demokrasisi” çerçevesinde, devletin eğer bir hizmet verecekse bu hizmeti eşit vergi aldığı vatandaşlarına eşit olarak vermesi gerekir. “Din hizmeti”nin sadece bir mezhebe uygun olarak verildiği koşullarda ise böyle bir eşitlikten bahsedilemez. Kaldı ki söz konusu “din ve devlet işlerinin ayrılması” ise, devletin din hizmeti vermeye kalkışması devletin dine karışması anlamına gelir ve burada da laiklikten bahsedemeyiz.

Somut bir örnekle ilerlemek gerekirse, cemevlerinin ibadethane olarak devlet tarafından tanınması talebinin aslında laiklik talebine ters düştüğünü söylemek gerekir. Demokrasi mücadelesini yükseltmeyi hedefleyenlerin konuyu hâkim anlayış doğrultusunda ele almalarının yanlış olduğu bu örnekle ortaya çıkar. Savunulması gereken şey, bütün cemaatlerin inançlarını özgürce yaşayabilmeleri ve bu yaşayışlarının sonucunda cemaatlerle devlet arasında bir alışveriş ilişkisi doğmamasıdır. Aleviler, mevcut durumda buna benzer bir şekilde örgütlenmişlerdir ve devletin dine karışmadığı bir rejimde de olması gereken budur. Devlet bir dini, bir cemaati resmî olarak tanıdığına laikliğe bir adım daha yaklaşılacağını savunmak abesle işigaldır. Benzer şekilde düşünlüğünde din dersi tartışmasının da abesliği ortaya çıkar. Dileyenin dilediği dinin eğitimini o dinin uygun gördüğü şekilde alması laik bir düzende olması gerektir. Ama şu ya da bu cemaatin devlet kaynaklarından desteklenmesi sadece cemaatler arasında bir eşitsizlik sorunu değil bu cemaatlerden hiçbirine bağlı olmayan vatandaşlar bakımından da bir haksızlık sorunu olur. Bu itibarla, gerçek anlamda din ve devlet işlerinin ayrılması her cemaatin kendi ibadetlerini yapma

Anadilde eğitim talebini diğer demokratik taleplerden ayırmak mümkün değildir. Zira anadilde eğitim talebi de en az diğer demokratik talepler kadar siyasi bir düzleme oturmuştur. İfade özgürlüğünün, Kürtçe siyaset yapma özgürlüğünün önündeki engellerin kaldırılması talebi anadilde eğitim talebi ile doğrudan ilişkilidir. Bu mesele, aynı zamanda devletin vatandaşlarına hizmet yükümlülüğünün de en temel ve tabi unsurlarındandır. TC vatandaşlarının en az üçte birinin anadili Kürtçedir, bu yüzden vatandaşlara anadilleri dilde hizmet götürmek, yani kamu hizmeti verecek memurlara, doktorlara, öğretmenlere Kürtçe bilmeyi şart koşturmak gereklidir.

koşullarını, ibadethanelerinin yapımı ve bakımını, din adamlarının masraflarını vb. kendi aralarında karşılaması ve devletin bu alana hiçbir biçimde müdahil olmamasını gerektirir. Bu bakımdan diğer vatandaşların şu ya da bu cemaatin özel dini etkinliklerinin maliyetlerine ortak olmaması ve dolayısıyla bunlara karışılması hakkını kendisinde görmemesi esastır. Bu aynı zamanda herhangi bir dini cemaate mensup olmayan vatandaşlar bakımından da hakkaniyetli bir çözüm demektir. Bu biçimiyle laikliği savunan bir siyasi akım da burjuva partileri yahut onlardan esinlenenler arasında mevcut değildir.

Elbette, sebebi ne olursa olsun, din ve inanç farklılıklarından ileri gelen her türlü baskı ve ayrımcılığa karşı çıkılmalıdır. Zira bu aynı zamanda komünistlerin kendileri için ifade örgütlenme özgürlüğünü talep edip sağlamaları için de başlıca güvencelerden biri olur. Ancak, bir şeyleri talep etmek noktasına geldiğimiz zaman talebin altının özenli bir şekilde doldurulması gerekmektedir. Karşı çıkılan düzeni sürdürme tuzağına düşmenin tek koşulu budur.

Kaldı ki, devlet din kurumlarından desteğini çektiğinde cemaatin sürdürülmesinin mali yükü cemaat üyelerinin omuzlarına yüklenecek ve bu durum kaçınılmaz olarak cemaatlerin zayıflamasına ve dolayısıyla dinin toplum üzerindeki etkisinin azalmasına yol açacaktır. Devlet tam da bu senaryonun gerçekleşmesinden korktuğu için sözünü ona din hizmetini vatandaşlarının böyle bir talebi olup olmadığını düşünmeden ve hatta zorla sağlamaktadır. Bu da devletin, dini bir baskı ve kontrol aygıtı olarak kullandığını kanıtlamaya tek başına yeter. Bolşevikler, dinin böyle işlevleri olan bir araç olduğunun farkındaydılar; ancak, hiçbir zaman din karşıtı bir propaganda yürütmediler, bunun yerine laikliği tam anlamıyla uygulamayı seçtiler. Böylece dinin her türlü yükü Sovyetlere değil, cemaatlere yüklenmiş oluyordu. Tarihsel olarak, din bazı toplumsal ihtiyaçları karşılamak üzere ortaya çıkmıştır, bu ihtiyaçlar üzerinden ve devletlerin desteğiyle varlığını sürdürmüştür. Dinden devlet desteği çekildikten sonra, bu destek dinin karşıladığı toplumsal ihtiyaçları karşılayabilecek başka alanlara, kültür ve sanat etkinlikleri gibi alanlara aktarıldığında dinin etkisinin büsbütün azalması beklenebilir bir durumdur. Sovyetlerde de süreç böyle gerçekleşmiştir.

Devletin ve diyanetin din üzerindeki tahakkümüne karşı çıkmak, Kürt kimliği ve Kürtçenin tanınması taleplerini dile getirmek amacıyla 2011 yılında düzenlenen “sivil cuma”lar...

KöZ'ünSözü

Süreç

“Çerçeve Yasa”nın meclisten geçmesiyle ilerleyen “Çözüm Süreci”, hükümet ile PKK’nin masaya oturduğu ikinci süreç denemesi. Birinci sürecin evrimini anlamak, ikincisinininkini öngörmek için, bu iki sürece ön gelen ve şekillendiren, süreç değil girişim olarak adlandırılabilcek bir başka gelişmeyi hatırlamak gerekiyor.

ÇATIŞMALARIN ORTASINDA BİR DEVLET PROJESİ 90’LARDA BAŞLADI

Muhataplık durumunun bu açıklıkla ortaya konmadığı, tek taraflı hükümet reformları ile ilerletilen ilk çözüm girişimi, bundan yirmi yedi yıl evvel başladı. Amerika Öcalan’ı rehin alarak Türk devletine teslim etti, Kürdistan sorununu Kürt sorununa indirgeyecek şekilde yeniden yapılanmaya zorladı. Öcalan’ın da PKK’nin de muhatap alınmadığı çözüm girişimi, devletin mecbur kaldığı bir proje olarak böyle başladı.

Kuşkusuz Amerika’nın bu hamlesi de gökten zembille inmedi. Emperyalistler arası paylaşım kavgasıyla ilişkili maddi temelleri vardı. Amerika bu kavgada Avrupa Birliği’ni zayıflatmak, Ortadoğu’da SSCB etkisindeki devletleri güdümüne almak istiyordu. Bu nedenle de Türkiye’yi anti-komünist bir ileri karakol olmaktan çıkarmak, onu Avrupa Birliği’nin içine bir Truva Atı yahut kama misali sokmak, Ortadoğu’da da bir sığrama tahtası olarak kullanmak istiyordu. Bunun için ise Türkiye’nin dönüşmesi, Almanya ve Fransa’nın itirazlarını boşa çıkaracak, Ortadoğu için ise model olacak kadar “demokratikleşmesi” gerekiyordu. Demokratikleşmenin ön adımı ise PKK’den kurtulmak ve Kürt sorununu çözmektir. Kürdistan’ın güneyinde 1991 Raperini’nin başlaması, ABD’nin tek parça olarak nüfuzuna almak istediği devletlerin Kürdistan sorunuyla altın oyulması, çözümün aciliyetini daha da artırdı. 90’ların başından itibaren demokratikleşme, Amerika’nın ve dolayısıyla Türkiye siyasetinin gündemine böyle girdi.

ABD o zamanlar Türk ordusunu PKK’yle özel birimlerle mücadele etme konusunda eğitip, çocukları tarafından “kırılı savaş” diye adlandırılan katliamların önünü açarken, diğer yandan da Türk devletini demokratikleşme konusunda sıkıştırmaya başladı. Devletin attığı kör topal adımlar da buna yanıt verme amacını taşıyordu. 1991’de, kamusal alanda Kürtçeyi yasaklayan kanun kaldırıldı. Cumhurbaşkanı koltuğuna zıplayan Özal, anneannesinin Kürt olduğunu belirtirken, Başbakan Demirel miting meydanlarında, “Kürt realitesini tanıyoruz” dedi. Sorunun tanınması ve anayasal çözüm adımları noktasında atılan sınırlı adımlar, diğer bir taraftan da PKK’nin tasfiyesini ve Kürtlerin silahsızlandırılmasını gerektiriyordu. İlk adımları atulan süreçte PKK’nin kamuoyuna açık şekilde muhatap alınması söz konusu değildi. Kurulan tek görünür muhataplık ilişkisi, Özal’ın 1992’de HEP vekillerini Çankaya’da kabulüydü. PKK karşısında, Kürdistan’ın diğer parçalarındaki hareketler ile ilişki kurma girişimleri başladı. Özal’ın Barzani ve Talabani ile sıklaşan görüşmeleri, 1991 Raperini’ni takip eden bu döneme rastlar. Ayaklanan ve Kürdistan’ın kayda değer bir bölümünü BAAS kontrolünden kurtaran Peşmerge’nin karşısına, Kürtleri Irak’a bağlamak isteyen Amerikan emperyalizmi çıktı. Kürdistan sorununda “federasyon” çözümünün popülerleştiği bu dönemde, Özal’ın PDK ve YNK ile kurduğu temaslara da ABD çizgisine uygun şekillendi. Ezilen

ulusun silahsızlandırılması ve yeni “demokratik” rejimler altında eski sınırların korunması projesi Lozan’dan beri yürürlükteydi.

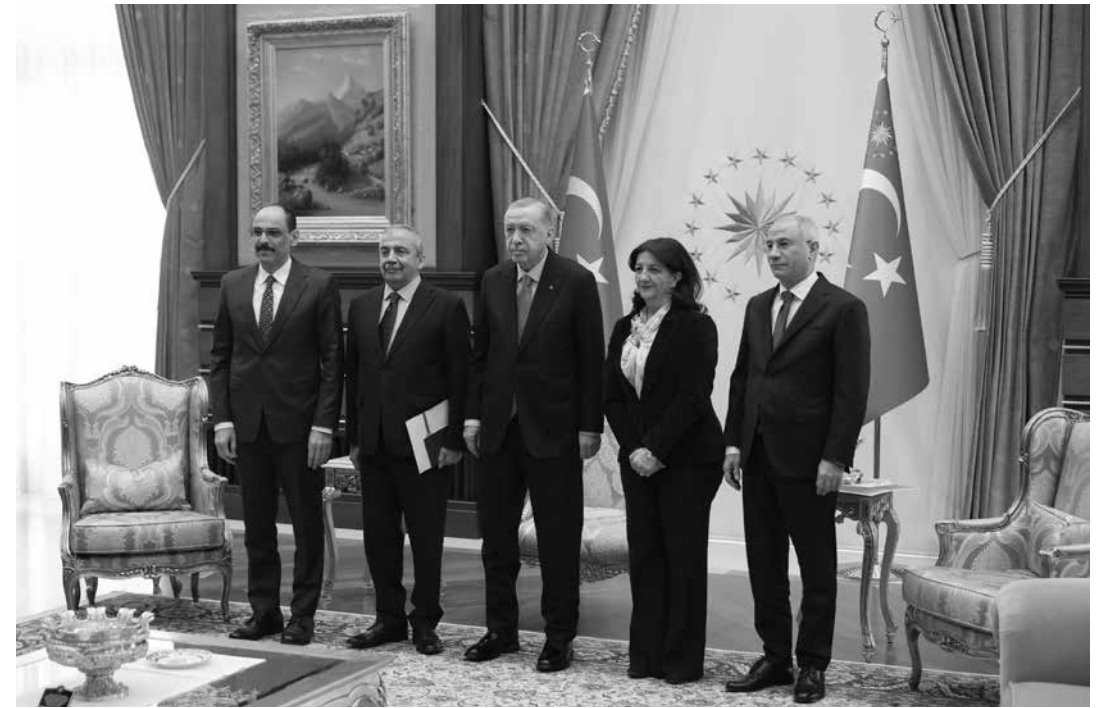
1991 yılının sonunda, SSCB resmî olarak dağıldı. SSCB çizgisinde bir gerilla hareketi olan PKK için bu gelişme, büyük bir değişimin yolunu döşedi. PKK’nin sosyalizme ve devrime dair değişen bakışı, elbette ulusal bağımsızlık sorununa bakışını da değiştirdi. Kuzey Kürdistan’ın bağımsızlığı hedefi, yerini “müzakere hedefli silahlı mücadele”ye bıraktı. PKK, müzakere yolunu açmak için bir iyi niyet göstergesi olarak, 3 Nisan 1993’te tek taraflı ateşkes ilan etti. Ateşkesten iki hafta sonra Turgut Özal şüpheli bir kalp krizi sonucu öldü. Devlet bu süreçte zaten katliamlarına ara vermemişti. Ama Bingöl’de 33 askerin, Öcalan’ın o dönem misilleme hakkı olarak sahiplendiği eylemle öldürülmesinin ardından tek taraflı ateşkes de fiilen son buldu.

Özal’ın ölümünün ardından, devlet “çözüm arayışlarını” rafa kaldırdı. DEP vekilleri hapse atıldı. Amerikan projesinin demokratikleşme ayağı sallanırken, “gayrinizami” harp ayağı hız kazandı. Yargısız infazlar, köy yakmalar, keyfi tutuklamalar arttı. Bu durum kuşkusuz, 12 Eylül rejiminin unsurlarının, özellikle de TSK/OYAK’ın, devletin yeniden yapılanmasının kendileri açısından tasfiye demek olduğunu görmesi ve bu sürece direnmesinden kaynaklanıyordu. Fakat çözüm projesi Özal’a değil, ABD’ye aitti. Dolayısıyla Özal’ın ölümü, bu projenin artık ortadan kalktığı anlamına da gelmiyordu. ABD’nin çözüm konusundaki ısrarı azalmadı, arttı. Fakat 1993-1996 arasında ABD merkezli proje; Sabancı’nın hazırlattığı “Kürt Raporu”nu, eski TUSİAD başkanı Cem Boyner’in Yeni Demokrasi Hareketini, Tansu Çiller’in “Bask Modelini araştırmalıyız” beyanını aşamadı. Nitekim Yeni Demokrasi Hareketi siyasetten silindi, Alparslan Türkeş’ten “Çizmeyi aşma Sakıp Ağa!” azarını işiten Sabancı köşesine çekildi, Tansu Çiller ise 180 derece dönüşle “Vatan için kurşun yiyen de atan da şereflidir” çizgisine geçti.

Devletin imha ve inkâr stratejisinde ısrarın hem devlet içinde “terörle mücadele” adına uyuşturucudan kara para aklanmasına uzanan bir kesimin sermaye biriktirmesine yol açtı, hem de hükümlere meze olan sosyal demokrat partilerin boşluğunu dolduran İslamcı bir muhalefetin siyasi olarak güçlenmesine ve bu gücünü de sermaye biriktirmek için kullanmasına yol açtı.

KAZA-DARBE-KOMPLO

90’ların ikinci yarısında ABD, bu sefer devletin yeniden yapılanması için daha kapsamlı

bir hamleyi başlattı. Bu hamleyi anlamak için 96’daki Susurluk kazası, 97’deki 28 Şubat darbesi ve 99’daki komployu bir bütünün üç parçası olarak düşünmek gerekir. Susurluk’la birlikte “çeteleri temizleme” operasyonları başlıyor, “devlet bağırsaklarını temizliyor”du. 28 Şubat bildirisi de sadece İslamî sermayenin önünü kesme saldırılarını başlatmıyor, aynı zamanda MGK bildirisine de yansıdığı şekilde, ilk kez “seriatın terörden daha büyük bir tehlike hâline geldiğini” haber veriyordu. TUSİAD ve TSK’nin, rahatsız oldukları sermaye grubunun üstüne “yeniden yapılanma”, “temiz toplum”, “laik Türkiye” diye yürümesinin önü açılırken, aynı zamanda “yeniden yapılanma” vurgusu daha da öne çıkarılıyordu.

Hız kazanan yeniden yapılanma söyleminin sürpriz ve sarsıcı adımı Öcalan’ın uluslararası bir komployla rehin alınıp Türkiye’ye teslim edilmesi idi. Kuşkusuz bugün Esad’ın devrilip yerine Colani’nin gelmesini Türk devletinin etkisinin bir kanıtı olarak görenler olduğu gibi, o zamanlar da Roma-Moskova-Atina arasında mekik dokuyan Öcalan’ın Nairobi’de yakalanmasını Türkiye’nin artan gücünün bir kanıtı olarak görenler çoğunlukta idi. Ama o zamanki proje de emperyalist bir projeydi ve devletin eline bir bomba misali bırakılmıştı. TSK/OYAK-TUSİAD ittifakının çıkarlarının bekçiliğini yapan mevcut devlet aygıtının bu bombayı imha etmek için kapsamlı bir “demokratikleşme” hamlesine ihtiyacı vardı. Bir dizi gerici reformla bu girişim başladı. Bu reformlarla amaçlanan sadece ABD’nin hamlesini bir kez daha boşa çıkarmak değil, aynı zamanda PKK’yi ve - dünyadaki genel gidişatın aksine - 90’larda yükselişe geçen Türkiye’deki devrimci hareketleri ezmektir. Nitekim F-Tipi operasyonları da bu gerici reformları takip etti.

Ecevit’in başbakanlık görevinde olduğu hükümet bir yandan devrimci harekete dönük tasfiye saldırılarını artırdı, diğer yandan AB müzakerelerini yönetti. 1999-2001 arasındaki kapsamlı anayasa değişikliklerine öncülük eden Ecevit-Bahçeli hükümeti “Devletin Güvenliği” maddelerini sivilleştirdi, idam cezasını “terör suçları” dışında kaldırdı, MGK’nin konumunu değiştirdi, Ceza Kanunu’nu yumuşattı, işkence tanımını genişletip cezasını artırdı, gözaltı süresini kısalttı, siyasi partileri kapatmayı zorlaştırdı, Kürtçe televizyon yayınının önündeki yasal engelleri kaldırdı ve nihayetinde OHAL’e son verdi. Hükümet boğuştuğu siyasi kriz neticesinde ayakta kalamadı; 2002 seçimlerinde, koalisyon hükümetinde birlikte yer aldığı diğer partiler ile birlikte baraj altında kalarak sahneden çekildi.

AKP SAHNEDE

Ama bu durum reform sürecini yavaşlatmadı. CHP dışındaki tüm rakiplerin baraj altı kalmasıyla 10 milyon oyla parlamentodaki koltukların yaklaşık üçte ikisini kazanan AKP, Türkiye’nin on bir yıllık koalisyon hükümetleri dönemine son verdi. ABD’ye “göreve hazırım” diyen Erdoğan, BOP Eşbaşkanlığı görevini üstlendi, Ortadoğu’daki Amerikancı projenin yürütülmesinde sorumluluk aldı, 2004 yılındaki anayasa düzenlemeleri ile kendisinden evvel başlayan süreci ilerletti. Burada inisiyatif elbette kendi koltuğuna tedirgin bir biçimde oturmuş Erdoğan’da değil, rejimin geleneksel sahiplerindeydi. Bu süre içinde yeni bir Ceza Kanunu yazıldı, Terörle Mücadele Kanunu’nun meşhur 8. maddesi kaldırıldı. Milli Güvenlik Kurulu sivilleştirildi ve hükümete müdahale yetkileri kaldırıldı. Askerlerin diğer kurumlara atama yapma yetkisi daraltıldı. DGM’ler ve ölüm cezası tümüyle kaldırıldı. Yeni, Basın ve Dernekler Kanunu kabul edildi. TRT’de Kürtçe yayınlar başladı. Bu kapsamda adımlar hızla atılabiliyordu çünkü reformlar bir devlet projesi olarak gündeme geliyordu. Kuşkusuz, bir reform projesi olarak, 2012-15 müzakereleri sonucunda atılan adımlarla kıyaslandığında bu yasal düzenlemelerin tek bir tanesi bile çok daha kapsamlı ve sarsıcıydı.

Karşılıklı tarafların oturduğu bir masa etrafında yürümeyen, dolayısıyla resmî bir başlangıç tarihi de olmayan bu ilk çözüm girişiminin bitişi de yine gayriresmiydi. Reform sürecinin ilerlemesi, farklı emperyalistlerin Türkiye’deki uzantısı olan TUSİAD ile TSK arasındaki çatışmaları artırdı. 11 Eylül’ün ardından, özellikle ikinci Irak savaşıyla birlikte Amerikan ve Fransız emperyalizmleri arasındaki kavganın artması, Türkiye içi çatışmayı da körükledi, reform süreci tavsamaya başladı. Yine Irak savaşıyla birlikte Güney Kürdistan’daki partilerle Türkiye arasındaki güç dengesinin değişmesi, PKK’nin ikiye bölünmemesi, yasal ve legal mevzileri etkili kullanarak gücünü koruması reform sürecini yavaşlatıp sonlandırdı. 2004’ten sonra Kürt sorununun çözümü, demokratikleşme, devletin yeniden yapılandırılması bir devlet politikası olmaktan çıktı; devletin içinde bir çatışma konusu hâline geldi. O tarihten bugüne Kürt sorunu bir çatışma başlığı olarak varlığını korudu ama çözüm süreçleri dahil, devlet içindeki parçalanma ve kavga nedeniyle bir daha 1999-2004’e benzeyen bir reform süreci gerçekleşmedi.

AKP’NİN BİRİNCİ AÇILIMI

Bugün “Birinci Çözüm Süreci” olarak kodlanan süreç, sekiz yıllık çatışmanın ardından baş-

ladı. Başlangıçta çatışmanın bir tarafında Amerikan emperyalizminin şemsiyesi altında TÜSİAD, Cemaat ve AKP yer alıyordu. Diğer tarafta ise Fransız-Alman bloğu ve onun uzantısı TSK yer alıyordu. İlerleyen süreç içinde TSK geriletildiği oranda, bu sefer AKP ile TÜSİAD ve Cemaat arasında bir çatışma başladı. Çatışma süreci boyunca Kürt sorunu her daim buzdolabında kalmadı. Bilakis 2009-2012 arasında, AKP kendi inisiyatifleriyle bir çözüm süreci başlatmaya çalıştı.

Diğer bir taraftan da, Türk devlet yapısının içinde güçlü bir dayanağı olmayan, bu alanda ancak 12 Eylül sonrasında mesafe alan ABD ve AKP, tezkere krizini ve demokratikleşme lafızlarını da kullanarak, Fransız emperyalizminin etkisindeki TSK başta olmak üzere devlet kademelerinde bir tasfiye ve reorganizasyon işine girişti. Bu süreçte ABD'nin bir numaralı operasyonel aygıtı, AKP değil Gülen Cemaati idi. Devlet içindeki reorganizasyon neticesinde açılan alanlara yerleştirilenler, Amerikancı Cemaat kadroları oldu. Kimi çıkışlarına karşın, Erdoğan hiçbir zaman ordu içindeki tasfiye operasyonlarından öne çıkmadı. Orduyla dengeli bir ilişki kurmayı tercih etti. ABD de bu nedenle hiçbir zaman, 2002'deki seçim krizi sonucu sahaya çıkmış Erdoğan'a tam destek vermedi. Onu kendi operasyonları için kullanmayı tercih etti. Dolayısıyla AKP, Amerikan projesinin parçası olarak ilerlerken bile, kontrollü destek verilen bir özne olarak kaldı. Bu durum, takip eden çözüm süreçlerinin dinamiklerini de belirledi.

Cemaatin reorganizasyon saldırılarının şiddeti arttıkça, AKP bu saldırıları hem istismar etmek hem de arasına mesafe koymak istedi. Görünürde hâlâ Cemaat'le birlikte hareket ediyor, 2010 referandumuna birlikte yürüyorlardı ama aslında Erdoğan bir yandan TSK ile ilişkilerini, yeni güç dengelerini kullanarak normalleştirmek istiyordu. 2009 yerel seçimleriyle birlikte Erdoğan, AKP'nin gerileme sürecinin başladığını görmüştü. Diğer yandan ABD'nin kendisini dengelemek için CHP'yi yeniden dizayn etmeye koyulduğunu da görüyordu. 2010 referandumundan 4 ay evvel bir kaset skandalıyla CHP'nin başına indirilen Gandhi Kemal, ABD'nin süreci Erdoğan'la değil "yeni ve birleştirici" bir yüzle sürdürme niyetinin sonucuydu. 2011 seçimlerinde Gandhi Kemalli CHP, oyunu yüzde 20'den yüzde 25'e çıkardı. Cumhuriyet Mitingleri'nin arkasındaki CHP'den farklı olarak, "Kürt sorununun çözümü yönündeki adımlara evet, AKP'ye hayır" diyerek tutum alan, yeni bir CHP vardı. Tüm bunlar Erdoğan'ı Kürt sorununu kendi inisiyatif ile çözerek ön almaya itti. 2009'daki zafer görüntülü yerel seçim yenilgisinden dört ay sonra, Kürt açılımını başlattığını ilan etti. TRT Şeş'in kurulması, bu açılımın ilk adımı oldu. 34 gerillanın Öcalan'ın çağrısıyla Habur'da teslim olmaya gelmesi bir diğer adımdı. Nihayetinde Oslo'da Erdoğan'ın görevlendirdiği Hakan Fidan ile PKK arasında görüşmeler başladı. Bu süre zarfında Cemaat ile kanlı bıçaklı olan TSK'nin başındaki İlker Başbuğ da Erdoğan'la görece uyumlu hareket etti. Kürtçe televizyona destek verdi, Habur'daki "fiyasko"yu kullanarak hükümeti sıkıştırmaya yeltenmedi.

Televizyon programlarında hükümetin PKK ile görüşebileceğini, görüşmesinde fayda olduğunu vurguladı.

Herkesten gizli bir masa kuran AKP'nin attığı adımlar, çözüm süreci olarak adlandırılabilir düzeyde gelmedi. Başından itibaren bu sürecin kendi inisiyatif dışında yürütülmesine itiraz eden Cemaat'ın eleştiri ve sabotajı ile karşılaştı. AKP süreci yürütmeye çalışırken, Cemaat KCK operasyonlarına başladı. 2009-10 döneminde on bini aşkın BDP'li, KCK operasyonlarıyla hapse atıldı. Sonra Cemaat, Habur'da PKK'nin yaptığı gövde gösterisi nedeniyle hükümeti eleştirmeye başladı. Daha sonra Oslo görüşmelerini sızdırdı; hatta Hakan Fidan'ı bu nedenle tutuklamaya kalkıştı. Roboski katliamı ise tabuta son çiviyi çaktı.

"ZORAKI" ÇÖZÜM SÜRECİ

Bu bakımdan, eğer tabloyu sadece hâkim sınıf içindeki çatışmalar belirliyor olsaydı, o zaman bir çözüm sürecinden söz etmek mümkün olmazdı. Ancak bu tablonun belki de en önemli belirleyeni, ezilenlerin hareketiydi. Öcalan'ın rehlin alınması sadece Türk devleti için bir yeniden yapılanma sürecini başlatmamıştı. PKK'nin 1992'den beri gündemine aldığı dönüşümü gerçekleştirmesini, mücadeleyi Kürdistan'da yürütülen bir gerilla savaşı olmaktan çıkarmasını mümkün kıldı. PKK, mücadelesini "Türkiyelileşme" koduyla yeniden örgütledi. Türkiye sathında parlamenter mevzilerden de faydalanan bir emekçi muhalefeti örmeye koyuldu. PKK'nin yeni dönemdeki stratejisine uygun olarak Türkiye'deki demokrasi sorununun, masada olmasa da sahada bir tarafı hâline gelme yolunda attığı adımlar sonucunda DTP ve BDP doğdu. Bin Umut Adayları ile parlamentoda güçlü bir varlığa ulaştı. Kürt sorununun demokratik çözümü ve Türkiye'nin demokratikleşmesi konusunda sözcü konumuna geldi. 2007-2009 döneminde reform süreci sonlanırken, DTP ve BDP'ye yönelik büyük bir saldırı dalgası, PKK'ye yönelik de büyük bir askeri operasyon başladı. Her ikisi de ters tepen siyasi sonuçlar üretti. İşte hâkim sınıf içindeki unsurlar gittikçe derinleşen bir çatışma sarmalı içinde debelenirken, Çözüm Süreci'ni başlatan, Türkiyelileşme stratejisinin bu engellenemez güçleniş oldu. 2011 Aralık'ında tecridin kırılması için başlayan eylemler, hapishanelerin sınırlarını hızla aştı ve Öcalan'a yönelik tecridi protesto eden sokak eylemleri hızla Türkiye'nin dört bir yanına yayıldı. "Arap Bahan" Ortadoğu'yu sarsarken ortaya çıkan bu eylem dalgası Erdoğan'ı tedirgin etti ve istemeye istemeye de olsa Öcalan'la İmralı'da masaya oturmasına ve Çözüm Süreci'ni başlatmasına yol açtı.

Masa bu şekilde kurulunca, AKP'nin masadaki zoraki varlığının farkında olan Cemaat de TÜSİAD da süreci açıktan karşısına almadı. Bilakis, TÜSİAD ve güdümündeki medya HDP'yi övgülere boğarken, hükümeti de çözüm sürecinde gerekli adımları atmadığı için sertçe eleştirmeye başladı. Hakan Fidan'ı ve MİT'i etkisizleştirmeye çalışan Cemaat ise MİT'in bu süreci hesap verilebilir bir şekilde yürütmesi için bastırdı. Zaten güçlü bir kitle hareketinin basıncı-

la kurulan masayı HDP tabanından, dolayısıyla Türkiye'deki emekçi muhalefetinden bağımsız kurmak mümkün olamazdı.

2012'de başlayan çözüm sürecini, 1999'daki birinci çözüm girişiminden de, AKP'nin hızlıca Milli Birlik Açılımı'na evrilen, bir anlamda ölü doğan 2009 Kürt Açılımı'ndan da ayırt eden temel nokta tam da bu etmenlerin sonucunda ortaya çıktı. Bu kez PKK ve Öcalan'ın doğrudan muhatap alındığı, kurulan çözüm masasının kitlelerin gündeminde tutulduğu görüldü. Birinci çözüm sürecinden ikincisine gelene dek, Türkiyelileşme stratejisini takip ederek parlamenter ve toplumsal zemine önemli güç kazanan BDP de bu yeni sürecin "aracı" rolünde de olsa aktif parçasıydı. Bu farkın, hükümetin propaganda ihtiyacından daha çok, muhaliflerinin basıncıyla ilişkisi vardı.

Sürecin akıbetini de bu dinamikler belirledi. Erdoğan'ın gerileyişi hızlandı. Toplumsal muhalefet Gezi'de, BDP-HDP 2012'den 2015 Dolmabahçe görüşmelerine gelindiğinde gücünün zirvesine ulaştı; Suriye'deki iç savaş Erdoğan'ın aleyhine, PKK'nin lehine ilerledi. 2013'te Cemaat-TÜSİAD ile AKP arasındaki bağlar tümenden koptu. O günden sonra süreç önce ABD'ye rağmen yürüdü. 2014'te MHP ile birlikte sınır ötesi operasyon yetkisini meclisten geçiren Erdoğan, 2015 seçimleri öncesinde de çözüm masasını tümenden devirdi. HDP, Erdoğan'ı doğrudan karşısına alan bir kampanya ile seçimlere girip barajı aştı, Erdoğan'ı tek başına hükümet kuramaz duruma düşürdü. 7 Haziran gecesi ortaya çıkan sonuç, sonrasında HDP'nin CHP ile uyumlu tavrıyla birleşince Türkiye'deki siyasal krizin yeni bir evresine geçildi. Erken seçime doğru hareket eden Erdoğan, zorla oturmuş olduğu masayı devirdi. Demokratikleşme projesinin yerini, sandıkta yenilen hükümetin başlatıldığı içsavaş aldı.

YENİ SÜREÇ

2024'te başlayan çözüm süreci ise, 1999'daki girişimden de, 2012'deki ilk süreçten de farklı bir karakterde. Sürecin resmedilişinde Kürt sorunu kendisine sınırlı da olsa yer buluyor; fakat sürecin ortaya çıkışında da, bugün hâlâ ayakta kalmasında da Kürt sorununun çözümü yolundaki projelerin hiçbir belirleyiciliği yok. Süreçte Kürtlerin en temel demokratik hakları dahil hiçbir reformun gündeme gelmemesine bakarak, bu durumu hükümetin PKK'yi "hiçbir şey karşılığında teslim alması" ile açıklayanların üzerinden atladığı da bu. Bugünkü çözüm süreci, "devlet aklı'nın hiçbir aşamada yer almadığı, tümüyle hükümetteki partilerin birbirinden ayrılan kaygılarının sonucu olarak bugünkü hâlini alan, muhataplık ilişkisinin 2012'deki Çözüm Süreci'ne, toplumsallaştırmanın ise 90'lardaki girişime benzediği yeni bir süreç. Paramparça olmuş bir rejim içinde yürütüldüğü için 1999'daki gibi bir devlet projesi olarak ilerlemiyor, önüne kapsamlı reformlar koyamıyor; 2012'deki gibi emekçi ve ezilen hareketinin zoruyla başlatılmadığı için de kitlelere açık yürümüyor. Bahçeli'nin, Erdoğan-CHP yakınlaşmasını engellemek için başlattığı, Erdoğan'ın ise DEM-CHP ittifakını bozmak için bir noktada dahil olduğu bu süreç, bu kaygılara bağlı olarak, Kürt sorununun çözümünü değil, gelecek cumhurbaşkanı seçimini merkeze alarak, devlet aklının bekâ hesaplarıyla değil, siyasal partilerin istikbal hesaplarıyla yürüyor. Dolayısıyla upk 2012'deki gibi, bu sürecin ömrü de gelecek seçime kadar.

2012-2015 arasında istemeyerek oturduğu masada süreci toplumsallaştırmaya, ipleri gevşetmeye mecbur kalan hükümet, bunun sonucunda gerilemiş, HDP ise bu açık alanı istismar ederek güçlenmişti. Bugünkü çözüm süreci ise, HDK'ye dönük geniş çaplı bir operasyonla baş-

ladı. Hükümet, sürecin masa başında ilerlemesinde ve toplumsal hareketliliği beslemesini engelleyecek adımlarda ısrarcı. Bugün hükümetin ajandasının başında CHP'nin parçalanması vasıtasıyla muhalefetin sandığa zayıflayarak gelmesi var; sürecin prestijini kullanarak sandığa güçlenerek gitmek değil. CHP'ye (artık Yeni Parti'ye) dönük şiddetli saldırıların yanında, DEM Parti bu siyasal çatışmalarda tarafsızlığa itiliyor, DEM Parti'nin tabanı da onunla birlikte siyaset sahnesinden uzaklaştırılıyor. Sol harekete dönük saldırıların kapsamı ve şiddeti ise artıyor.

Erdoğan'ı bu sefer zorla masaya oturtanın Kürtler değil de Bahçeli olmasına, sürecin bu denli bir şiddet eşliğinde yürütülmesine yahut PKK'nin Türkiye sınırları içinde hızlıca silahlarından vazgeçmesine bakarak, hükümetin "PKK'yi teslim aldık" laflarıyla süslediği güç propagandasına kanmamalı. Birincisi, silahlı mücadeleyi bitirmek ve kendini siyasi bir parti olarak örgütlemek otuz yılı aşkın bir süredir PKK'nin gündemindedir. 1999'dan beri kapsamlı adımlar atmış, "yeni paradigma" ve "Türkiyelileşme" koduyla kendini dönüştürmüştür. Geldiğimiz noktada silahlı varlığını korusa da PKK'nin gücünün asıl kaynağı, onu hükümet için bir tehdit yapan asıl şey silahlı birlikleri değil, tabanının sokaktan parlamentoya siyasi gücü ve enerjisidir. Erdoğan'ı PKK'nin elini tutmaya zorlayan şey de, PKK'nin silahlı varlığı değil, bu gücü olmuştur. Bu gücü örgütleyip harekete geçiren yahut bugün olduğu gibi frenleyen DEM ise kapsam ve etki itibarıyla PKK'nin tabanını ve aynı zamanda Kürtleri aşmıştır. Bu artan güç, DEM'in PKK tarafından denetlenmesini güçleştiren başlı başına bir etmendir. Bu bakımdan PKK'nin silah bırakmasını, bu onun zaten istediği bir adımken, bir teslimiyet olarak görmek abestir.

İkincisi, çözüm masasında gerileyen taraf PKK değil, başından beri Erdoğan'dır. Masaya yine zorla oturtulmuştur; mahcupça ve temkinli bir biçimde hareket etmektedir. Tersinden, PKK'nin kaybedeceği bir şey yoktur. 2024 seçimlerinde kendi gücünü göstermiş olmanın özgüvenini taşımaktadır. Tam da bu nedenle, önde gelen muhalefet partileri sürece itiraz edeceklerine onu desteklemekte, DEM'le köprüleri atmamaya "özel" bir özen göstermektedirler.

Nihayetinde, bu süreci de doğuran rejim krizi, daha önceki yıllarla kıyaslanamayacak bir düzeydedir. Erdoğan'ın elinde sopadan başka bir araç yokken siyaset yapmaya çalıştığı, attığı her adımın devamında bu adımı boşa düşürecek bir hamlenin yalnızca hasımlarından değil "müttefiklerinden" de geldiği, devletin hiçbir mekanizmasının olması gerektiği gibi işlemediği, Türkiye'nin emperyalistler arası kavgada ve bunun Ortadoğu sahasında kendine avantaj devşirebileceği tüm koşulları yitirdiği, gerileyen ABD'nin bir ayağı çukurda olan başkanı Trump'a kendini teslim ettiği, tüm hesaplarını endekslediği seçim sandığında ise önlenemez gerileyişinin sürdüğü koşullardayız.

Ağustos ayının başında meclise sunulan Çerçeve Yasa'da Kürtler ve emekçiler lehine uygulanabilecek hiçbir madde olmaması, bu yasanın hükümet açısından "istediğini aldığı" bir zafer metni olduğu anlamına gelmez. Çerçeve Yasa, sürecin "hiçbir şey olmadan" da olsa ilerlemesi yönünde varılmış bir mutabakattır. Nereye ilerleyeceği ise tümüyle belirsizdir. Bunu zafer yahut yenilgi kılıfına sokmaya çalışmak, ya hükümetin güç propagandasına objektif destek vermekle ya da emekçileri ve ezilenleri başarısızlığa yazgılı bir proje ile oyalayarak siyasetsizliği perçinlemekle sonuçlanır.

FARKLI DÖNEMLER, FARKLI KOŞULLAR

1999'daki gerici reformlar sürecinin sonundan, birinci Çözüm Süreci'nin sonuna uzanan süreçte yükselen bir DTP-BDP-HDP vardı. HDP'nin merkezinde olduğu bir sol blok ile, hükümetin açtığı alanı istismar etmek, bu vesileyle hem emekçi hareketinin önünü açmak hem de reformizmi teşhir etmek mümkündü. Fakat 2016'dan itibaren içsavaş ve daha önemlisi HDP'nin bir muhalefet hareketinden fazlası olamamasına sebep olan programatik ve örgütsel sınırları belirleyici oldu. 2019 yerel seçimleri ile birlikte ise, HDP kendisini gizleyerek ve tabanını hareketsizleştirerek CHP'nin Amerikancı Millet İttifakı projesine yedeklenme yoluna kesin bir şekilde girdi. Bu süreçte HDP'nin merkezinde olduğu bağımsız bir sol blok gerçekçi bir ihtimal olmaktan çıktı.

Bugün DEM Parti parlamenter zeminde güçleniyor ama, geçelim ana muhalefet rolünü üstlenmeyi, tamamen statik ve siyaset dışı kalmış hâlde. Yeni süreçte hükümet, DEM'in kapısına kilit vurmaya değil, onun yirmi yılı aşkın sürede biriktirdiği toplumsal gücü siyaset sahasının dışına çıkarmaya çalışıyor. Bu toplumsal güç, bir sol bloğun yahut doğrudan HDP'nin etkisi altında siyasetin parçası olmaktan çıkıyor. DEM siyaset alanının dışına çıksa da burjuva partileri rejim krizine son vermiyor, içsavaşı bitirmiyorlar. Bilakis toplumdaki politizasyon ve bu politizasyona bağlı olarak emekçi yığınların seferberliği artıyor.

Ancak içinden geçtiğimiz dönemin özgünlüğü tam da bu noktada açığa çıkıyor. 2015 öncesinde de kitleleri seferber eden devrimci bir güç değil, liberal reformist bir emekçi partisiydi. Bugünkü tablo daha vahimdir. 2015 sonrası gelişmeler, düne kadar demokrasi kavgasının motoru olan bu gücün, HDP/DEM'in tabanının, bugün Özgür Özel'in seçmeni olarak önce tribünlere çıkmasını, seçim sürecinde ise bu kimlikle sahaya inmesini sağlıyor. Bugün emekçi hareketinin en büyük krizi budur. Bir sermaye partisi solu ve emekçi hareketini tümüyle kendine bağlamaktadır. Yıllardır olamayan olmuş, muhalefet boşluğu sosyal demokrat yaladırlara sahip bir sermaye partisi tarafından doldurulur hâlde gelmiştir.

HDP'nin 2015 sonrasında CHP'ye bıraktığı ana muhalefet rolüne yaslanarak Kılıçdaroğlu bu alanı nasıl kullandıysa, Özgür Özel de bugün kurumsal imkânların daraldığı fakat toplumsal dayanakların arttığı koşullarda bu gücü özü itibarıyla aynı şekilde kullanıyor. Emekçilerin ve ezilenlerin bağımsız eyleminin önünü kesen, görüntü itibarıyla daha soldan fakat gerçekte yeni model bir ANAP projesine yakın derecede sağdan giden, tüm eylemini Erdoğan'ı sandıkta yenmeye bağlamış, dünkü Amerikancı projenin bir devamı ile karşı karşıyayız. Cumhuriyet tarihinin en politik döneminde kitleleri depolitize etmeyi başardıkları, yani siyaset alanının Amerikancı proje dışındaki tüm politikaları kapandığı bir dönemdeyiz.

Dün Kılıçdaroğlu'nun liderlik ettiği bu projenin destekçiliğine soyunan sol hareketler, CHP'nin tarihsel yüklerinden kurtulmuş, görüntüde daha soldan giden, üstelik hükümetin kapsamlı saldırılarının hedefi olan Özgür Özel liderliğindeki Yeni Parti'ye çok daha kolay destek veriyorlar. Solcu kimliğini koruyup Amerikancı projeye destek verenlere değil, düzen muhalefetinden bağımsız bir emekçi hareketini savunan, bağımsız ve eylemli bir hükümet karşıtı mücadeleye çağırarak sol güçlere kapalı bir siyaset alanından söz ediyoruz.

DEĞİŞEN DEVRİMCİ DURUM KOŞULLARI DEĞİL

Fakat bu yeni duruma bakarak, dünyada ve Türkiye'de devrimci durumun hâkim olduğu bir yükseliş döneminin ortadan kalktığını, düzen tamircilerinin kazandığını düşünmek, yanlış anlamına gelir. Devrimci durumun üç koşulu da hâlâ mevcuttur. Yönetenler eskisi gibi yönetememektedir. Türkiye'de 12 Eylül rejiminin tüm kurumları çökmüştür. Bu çöküşün önüne geçmeye çalıştığı oranda onu hızlandıran AKP-MHP hükümeti, sadece rejimin değil, aynı zamanda kendi hükümetinin de altını oymaktadır. Erdoğan MHP'den kurtulmaya çalışıp kendine yeni bir yol açmaya çalıştıkça, MHP de kendi "alt oyuncu" faaliyetinde el yükseltmektedir. Üstelik bu mücadelesinde Erdoğan'ın yaslanabileceği bir partisi de kalmamış, AKP bir dayanak değil aynı yük hâlini almıştır.

Tablonun diğer yarısında, yönetilenlerin de eskisi gibi yönetilmek istemediği koşul kendini korumaktadır. Son tahlilde düzen partilerinin "eski" projelerine destek verilmesi bununla gelişmez. Zira bu projelere verilen destek, güven ve inançtan değil, seçeneksizlikten kaynaklanmaktadır. CHP/Yeni Parti'nin Amerikancı projesine, Erdoğan'dan sandık yoluyla kurtulmaya tüm kalbiyle güvenen kitlelerden söz etmek mümkün değildir. On yıllık içsavaş ve son iki yılda CHP'yi hedef alan kuşatma, böyle bir projenin inandırıcılığını doğal olarak zedelemektedir. Ayrıca, yalnızca projeye değil, projenin yürütücülerine dönük de ciddi bir inançsızlık söz konusudur. Erdoğan'a karşı bir arada durmakta zorlanan, Erdoğan sonrasında ilişkin vaadi "Eski Türkiye" olan düzen muhalefeti, kitlelerin güvenini kazanamıyor. Dün HDP'nin topladığı, bugün onun bıraktığı boşlukta soldan ve sağdan kimi küçük partilerin beslendiği kaynak da bu güvensizlik ve "eskisi gibi yönetilmek istememe" arzusudur. Bu partilerin de son tahlilde Yeni Parti'nin arkasında sıralanacak olmaları, kitlelerdeki bu yönelime karşın güçlü ve bağımsız bir seçeneğin mevcut olmaması ile doğrudan ilişkilidir.

Üçüncüsü, kitlelerin seferberlik düzeyi artmaktadır. Seferberliğin tek biçiminin ayaklanma olmadığı akılda tutularak mevcut duruma bakılırsa, bu gerçeği görmemek mümkün değildir. Kitleler, Özgür Özel'in işaret ettiği biçimlerde seferber olmaktadır. Saraçhane buluşmaları, boykotlar, para bağışları, sandık müşahitliği ve son adımda seçim desteği, bu seferberliğin farklı biçimleridir. Burjuva muhalefetin kontrolündeki seferberliklerin sandık odaklı olması, ne bir anomalidir ne de ortada bir seferberlik olmadığı anlamına gelir. Dahası Kürt kitlelerinin ilelebet siyaset sahnesinin dışında konumlanması, tüm bu süreci bir seyirci gibi yahut Özgür Özel'in örtük destekçisi olarak izlemesi de mümkün değildir. Türkiye işçi sınıfının bu en politik, en militan kesimi elbette sahalara geri dönecektir.

YÜKSELİŞ DÖNEMİ İÇİNDE BİR GERİ ÇEKİLME MOLASI

Devrimci durumun tüm koşullarıyla mevcut olduğu, fakat nesnel koşullara özne müdahale konusundaki yoksunluklarımızın da aynı şekilde kendini koruduğu koşullardayız. Genel bir yükseliş döneminin ortasında, devrimci siyasetin nüfuz etmesi gereken kanalların kapatıldığı bir geri çekilme molasındayız. 90'larda, uluslararası düzlemdeki büyük geri çekilme dalgasının aksine, Türkiye'de bir devrimci yükseliş dönemini yaşadık. Uluslararası duruma aykırı olarak ortaya çıkan bu devrimci yükseliş dönemi, genel bir geri çekilme dönemi içinde bir "yükseliş molası"ydı. Devrimci bir önderliğin mevcut olduğu koşullarda bu yükseliş yeni bir devrimci dönemin atesleyicisi olurdu. Ama devrimci güçlerin paramparça ve pusulasız olduğu 90'larda elbette harekete karakterini veren nesnel etmenler oldu. Bu aykırı çıkış bir mola olarak kalmaya mahkûm oldu. Zaten bu molayı, 1999'da başlayan son derece şiddetli bir gerileme dönemi takip etti.

Bugünse, 90'ların aksine, dünyadaki, Ortadoğu'daki, özellikle de Türkiye ve Kürdistan'daki nesnel dinamikler tam aksi istikamette: bir devrimi dayatıyorlar. 2000'lerin ortasından

itibaren, 90'lardaki devrimci karakterinden yoksun, çoğunlukla taban örgütlenmesi ve parlamenter başarı gibi kazanımların ortaya çıktığı, Türkiye'de kitle hareketinin yükseliş dönemi yaşandı. Bu dönem, Gezi ve Kobane ayaklanmalarının ardından 2015 yazında zirveye ulaştı. Bugün öznel anlamda bu yükselişin zirve noktasının gerisinde olsak da, başta düşmanın derinleşen krizi olmak üzere nesnel koşullar bu yükseliş dönemini bugüne ulaştırdı. Fakat Türkiye'deki rejim krizinin bugün aldığı biçim, dünya çapında bir yükseliş döneminin ortasında, hareketimizi geri çekilme dönemlerini anımsatan bir molaya sokuyor.

YENİ DÖNEMDE SINIF HAREKETİNİN YOL HARİTASI

Bu mola kitle hareketinin seferberliğinde bir azalmaya işaret değil; sadece düzen partilerinden bağımsız kitle hareketinin yerinde sayması, gerilemesi anlamına geliyor. Solun önemli bir bölümü bu koşullar altında elbette "birleşik mücadeleyi büyütmek" adına Özgür Özel'in yürüncesinde dolanacak. Buna karşılık düzen muhalefetinden bağımsız duran sol hareketin önündeyse iki seçenek var. Birinci seçenek, bağımsız tutumu korumak adına doktrinerce hareket etmek ve kendini kitlelerden yalıtmak. Yeni Parti'nin kontrolünde tuttuğu siyaset alanının, sınıf içindeki siyaset alanını da kapsadığı akılda tutulursa, böyle bir pozisyona savrulmak işten bile değil. İkinci seçenek ise, koşulları ve güç dengelerini doğru değerlendirmek ve bu koşullara uygun bir siyasi hat tarif edip sınıf içinde kendini korumak. Böylelikle sınıf içinde yarattığı mevzilerle yahut Türkiye'de artan politizasyonun Saraçhane eylemlerinde harekete geçirdiği kitlelerle sil baştan bir emekçi hareketi yaratıp, Kürt emekçileri devre dışı bırakma hayallerinin peşinde sürüklenmeden politik etkisini artırmak ve bugün saha dışına sürülmüş Kürt emekçilerle teması artırmak, onlar tekrardan harekete geçtiğinde onları demokrasi savaşında devrimci bir temelde yönlendirecek kapasiteye kavuşmak.

Bu seçeneği takip etmeyi seçenler, genel bir yükseliş dönemi içinde bir "geri çekilme molası"ndan geçtiğini kabul edip, yükseliş dönemi koşullarının yeniden devreye gireceği yakın geleceğe dönük bir hazırlık faaliyetini yürütmeli.

Bu hazırlık faaliyeti, iki ayak üzerinden yürselecektir. Birincisi, düzen muhalefetinden bağımsız bir duruşta anlaşılan sol güçlerin, bu duruşlarını ortak bir şekilde göstermesi gerekir. Bugün sol içerisinde sınıf işbirlikçi tutum mevcutsa, bunun karşısında sınıfın bağımsız eylemini savunanların oluşturduğu önemli bir bölük de yer almaktadır. 2026 1 Mayıs'ının arkasındaki inisiyatif ve NATO'ya karşı kurulan platform ile somutlanan bu potansiyel birlik, önümüzdeki dönemde de farklı biçimlerde varlığını koruyacaktır. 1 Mayıs, siyasal özgürlükler, NATO, savaş gibi sorunlara düzen güçlerinden bağımsız, eylemli bir yanıt verme iddiasının üzerine düşmek, onu büyütmek gerekir. Bu noktada özellikle Kürtlerin demokratik ve kültürel haklarını gündemleştirmek, bu hakla-

rın ancak bağımsız bir emekçi seferberliğiyle kazanılabileceğini vurgulamak özel bir önem taşıyor.

Fakat bu potansiyele ve ona bağlı yol haritasına bakarak, sınıf hareketinin bu yolu takip ederek bir atılım gerçekleştirebileceği kanısına varmamak gerekir. Bağımsız bir eylemli hatı örerken, içinde yer aldığımız koşulları iyi okumak ve hedeflerimizi doğru saptamak zorundayız. Bir yükseliş dönemi içinde ileri atılmanın değil, bağımsız siyasetin alanının daraldığı bir aralıkta, sınıf içinde yarıya dönük bir hazırlık faaliyetinin yol haritasını çıkarıyoruz.

Bu dönemdeki faaliyetin ikinci ayağı, sınıf içinde kurulacaktır. Bu dönemde kitlelerden tecrit olmak istemeyenler, bağımsız siyasi çizgilerini sulandırmayacaksa, bunu ancak en geri kitle örgütlerinde, esnek bir çalışma yürüterek, kitlelerin en geri talepleriyle eylemli bağlar kurarak sağlayabilirler. İçinden geçtiğimiz süreçte, içinde çalıştığımız her kitle örgütünün (eğer bunlar gerçekten kitle örgütü ise), ya Özgür Özel liderliğindeki ana muhalefetin etkisi altında olması ya da Kürtlerin kültürel demokratik taleplerini sıralamakla sınırlı kalması ve bunların gerçekleşmesini "süreçe" havale etmesi beklenir. Bu geri bilince karşı mücadelenin ön koşulu, elbette onun yeşerdiği yahut çok daha ileri emekçilerin bu geri bilince mahkûm edildiği alanda, yani bu kitlenin içinde çalışma yürütmektir. Bu çalışmada kitlelerin en geri taleplerinin, gündelik ve yerel sorunlarının gündemimize girmesi kaçınılmazdır. Bu koşullar altında esnek bir kitle çalışmasını yürütebilmek, komünistlerin önümüzdeki süreçte karşı karşıya kalacakları sınavdır. İhtiyaç duyulan esnekliği sağlamanın en önemli koşullarından biri, kitle örgütü ve devrimci örgüt arasındaki ayrımın doğru şekilde yapılmasıdır. Bu ayrım, bu vesileyle, önemi artarak yeniden gündeme girmelidir.

Bağımsız siyasal duruşu bir blok olarak savunacağımız, hazırlık faaliyetimizin birinci ayağı ile kitleler arasında esnek çalışma yürüteceğimiz ikinci ayağı, tek bir faaliyetin, bir bütünlük içinde yürütülmesi gereken iki ayağıdır. Birinci ayak eksik kaldığında, kitleler içinde kaybolan apolitik bir çalışma; ikinci ayak eksik kaldığında ise siyasal gerçekleri duyurmakla sınırlı kalan, kitlelerden kopuk, salt bir "politik duruş" ortaya çıkar. Bu bütünlüğü koruyabilmek, çalışmanın kanallarını doğru kurabilmek ile mümkündür. Bir yandan iki ayaklı bir çalışma kurgularken, diğer yandan çalışmanın her yerinde, hedeflerimizi ve koşullarımızı göz ardı ederek aynı materyallerle, aynı şiarlarla, aynı çağrı ile çalışmak istemiyorsak, çalışmamızın kitleler arasındaki ikinci ayağını, kitle örgütleri üzerinden örerken işe başlamak gerekir. Bir yandan tok ve ortaklaşa bir tutumla bağımsız siyaseti savunan bir güç birliği geliştirmeli; diğer yandan da bu siyasi çizginin nüfuz edebileceği kanalları açabilmek için kitleler arasında, onların örgütleri içinde, onların sorun ve taleplerini dikkate alan esnek bir çalışmada yer almalıyız.

İkinci Enternasyonal'in oportünist geleneği hâlâ yaşıyor

Bu yazı Temmuz 2002 tarihli Köz'ün 24. sayısında yayımlanmıştır.

1864 yılının sonlarına doğru Londra'da kurulan Enternasyonal İşçi Derneği, 1872 yılında son kongresini Lahey'de topladıktan sonra, 1876 yılında ABD Philadelphia'da sessiz sedasız kendini feshetti. Enternasyonal İşçi Derneği, kısaca Enternasyonal diye anılırdı. Ama kendisini hiçbir zaman böyle adlandırmadığı hâlde, biz bu örgütü daha çok Birinci Enternasyonal diye biliriz. Bunun asıl nedeni, kendisini İkinci Enternasyonal diye adlandıran bir örgütün kurulmuş olmasıdır.

Aslında bu örgüt planlı bir hazırlığın sonunda kurulmuş ve böyle bir isim almayı kararlaştırmış da değildir. Hatta böyle bir örgütün ne zaman kurulduğu bile belirsizdir. İkinci Enternasyonal'in adı ve doğuş hikayesi sonradan geri dönülerek yazılmıştır.

1891 yılının 1 Mayıs günü Engels, Komünist Manifesto'nun üçüncü Almanca baskısına bir ön-söz yazıyordu, şunları söyledi:

“Evet, Enternasyonal yalnızca dokuz yıl yaşadı. Ama Enternasyonal'in bütün ülkelerin proleterleri arasında yarattığı ölümsüz birlik hâlâ yaşıyor, hem de her zamankinden daha güçlü olarak. Bugünden daha iyi tanık olamaz buna. Çünkü bugün ben bu satırları yazarken, Avrupa ve Amerika proletaryası, ilk kez tek bir ordu hâlinde, tek bir bayrak altında, tek bir acil hedef uğrunda, Enternasyonal'in 1866 Cenevre Kongresinde ve 1889 Paris İşçi Kongresi'nde ilan edildiği gibi sekiz saatlik işgününün yasallaşması için seferber olmuş, savaş kuvvetlerini denetliyor. Günümüzün soluk kesici görünümü, bütün ülkelerin işçilerinin bugün gerçekten de birleşmiş olduklarını bütün ülkelerin kapitalistlerine ve toprak beylerine gösterecektir. Bir de Marx bunu kendi gözleri ile görebilmek için hâlâ yanımda olsaydı!”

Engels bu satırları yazarken, Avrupa ve ABD proleterleri, gösteriler, toplantılar ve grevlerle sekiz saatlik iş günü için eylem hâlindeydiler. Engels'in bu eylem ile Enternasyonal arasında kurduğu bağ sadece onun aklına gelmiş değildi. Nitekim 1889'daki Paris Kongresinde bir araya gelen örgütler ve sonradan katılacak olan başkaları bu toplantıları süreklileştirme konusunda kesin karar almakta tereddüt etmediler. Bu toplantılar zaman içerisinde nispeten şekillenerek İkinci Enternasyonal diye anılan hareketin çerçevesini çizdi. 1889'daki toplantı da İkinci Enternasyonal'in kuruluş tarihi olarak kabul edildi.

İKİNCİ ENTERNASYONAL'IN DOĞUM LEKESİ: GEVŞEK BİR ÖRGÜT

Enternasyonal'in kendini tasfiye edişini izleyen yıllar işçi sınıfının uluslararası örgütlenmesi bakımından bir kopukluğun damgasını taşır. Paris Komünü'nün yenilgisinin ardından bir de bu yenilginin sorumluluğunu üstlenmesi gereken Enternasyonal'in iç sürtüşmeler yüzünden önce parçalanıp, sonra kendi kendini feshetmesiyle açılan bu dönemin böyle bir kopukluğa sahne olması pek tabiidir.

Bu dönemde kimi Avrupa ülkelerinde ulusal örgütlenmelerin serpilmesinin yanı sıra, uluslararası alanda marksizmle, marksizm dışı sosyalist akımlar arasındaki hesaplaşma şiddetle sürdü. Bir bakıma bir önceki dönemden arta kalan hesaplaşma tamamlandı.

Bu dönemin örgütsel kopukluk ve yalıtılmışlık ortamında Engels neredeyse tek başına ve inanılmaz bir gayretle, bir uluslararası merkez gibi çalıştı. Farklı ülkelerin işçi örgütleriyle yazışıp, tartıştı; teorik ve politik müdahalelerde bulundu. Böylece yalnız Marx'ın teorik mirasının derleyicisi değil, aynı zamanda ilk iki uluslararası örgütlenme deneyiminin canlı bir taşıyıcısı olduğunu gösterdi. Engels, birbirini izleyen sonuçsuz konferanslara rağmen, bu çabalarıyla aynı zamanda işçi hareketinin uluslararası birliğine olan umdu temsil ediyordu. Onun bu gayretleri sayesinde uluslararası bir örgütlenme olmasa bile, Rusya'dan ABD'ye, İskandinav ülkelerinden Latin ülkelerine uzanan bu uluslararası tartışma ve hesaplaşma, farklı ülkelerin işçi hareketi içinde çalışan örgütlenmeler arasında gizliiden gizliye bir bağ dokudu. Ama bu aynı zamanda bir örgütsel eksiğin kişisel gayretlerle kapatılması anlamına

geliyordu. Bunun önemli bir zaafa yol açmaması mümkün değildi.

Öte yandan bu dönem aynı zamanda Avrupa'da ulusal işçi örgütlerinin serpilip kitleselleşmesine, ulusal düzeyde taktik sorunlar üzerinde yoğunlaşan bir politikleşmeye de sahne oldu. İkinci Enternasyonal'e hayat veren zemin böyle oluştu. Buna karşılık, Avrupa ve ABD işçi hareketinin ulusal kabukları içinde geliştiği bu uzunca dönem, dünyayı sömürgeleştirip yağmalayan başlıca devletler arasında ulusal çıkarlar temelinde bir rekabetin hız kazandığı ve başlıca kapitalist ülkelerin zenginleştiği dönemdi. Avrupa'nın belli başlı ülkelerinde büyük sendikal ve siyasal işçi örgütlerinin oluşmasının da bu döneme rastlaması düşündürücü olmalıdır. İkinci Enternasyonal diye anılan örgüt işte bu büyük ulusal siyasal ve sendikal örgütlerin çok genel bir marksizm tanımı ve sekiz saatlik iş günü talebinde simgeleşen ekonomik, demokratik haklar mücadelesi etrafında ve gevşek örgütsel temellerde bir araya gelişinden doğdu.

Bu açıdan bakıldığında daha önceki enternasyonal örgütlenmelerden oldukça farklı ve görkemli bir çıkışı oldu. Kitlesel işçi örgütlerine dayanan bu uluslararası örgütlenme kendisinden öncekilerle kıyaslanmayacak kadar büyük bir oluşum olarak ortaya çıktı. Ama ne kelimenin bugünkü anlamıyla, ne de kendisinden önce kurulanlarla karşılaştırıldığında merkezi bir siyasal örgüte benziyordu. Bu gevşek çatı altında bir araya gelen örgütlerin bir çoğu ortak merkezi yapıdan daha örgütlü ve etkili siyasal güçleri temsil ediyorlardı.

Bu noktada İkinci Enternasyonal'in kaderini belirleyecek bir doğum lekesini peşinen ayırt etmek gerekli. Bu, aynı zamanda aynı kusurun daima benzer sonuçlara yol açacağı gerçeğinden ötürü önemli ve güncel bir ihtiyaçtır.

İkinci Enternasyonal'in federatif bir yapıyla kurulması bile pek kolay olmamıştı. Kendi üzerlerinde bir örgütlenmenin disiplini altına girme konusunda uzun süre ayak direyen Fransız ve Alman örgütlerinin uzun çekişmeleri uluslararası düzeyde bir örgütlenmenin gerçekleştirilmesini geciktiriyordu. Nihayet uzun pazarlıklardan sonra, yükselerek ve uluslararası bir boyut kazanarak gelişen sendikal mücadelelerin dürtüsüyle, özellikle de 1890 dönemecinden itibaren uluslararası toplantıların düzenli biçimde sürdürülmesi fikrinde birleşildi.

Ama aslında yaşamının ilk on yılı boyunca İkinci Enternasyonal sadece bir ideolojik merkeze ve üç yılda bir yapılan kongre adı altındaki bu uluslararası tartışma toplantılarına indirgenmiş durumdaydı. Bu süre içinde bir tüzüğü ve kalıcı bir merkezi olmadı. Hatta her ne kadar yaygın olarak İkinci Enternasyonal diye anılıyorsa da, resmî bir ismi bile olmadı.

1900 yılındaki Paris Kongresi'nden itibaren, sendikal örgütler enternasyonalin dışına çıkarıldı ve bir Uluslararası Sosyalist Büro kuruldu. Bu nihayet nispeten örgüte benzer biçimin yaratılması anlamına geliyordu. Ne var ki bu değişim de örgütün federatif yapısını değiştirmede. Bilakis bu federatif yapıya bir tür meşruluk sağladı. Nitekim gaynresmî olarak İkinci Enternasyonal'in kongreleri diye anılan toplantılar, sürekli bir örgütün birbirini takip eden kongreleri gibi değil de, yapıldığı kentin adıyla anılıyordu; bu kongrelerde karar adı altında sonuç bildirgeleri kabul edilse bile, bu “karar”lar bağlayıcılık taşımıyordu.

Kuşkusuz bugünden bakıldığında ve Lenin'in örgüt anlayışından biraz olsun nasibini almış birisi için, bu yapının zaafları açıktır; ne var ki o zaman bolşeviklerin dışında kimse bu örgüt anlayışını benimsemediği gibi, Lenin dahil bolşeviklerin aklında da demokratik merkezîyetçi bir dünya partisi fikri yoktu.

BOLŞEVİKLERİN GECİKEN ELEŞTİRİSİ

İkinci Enternasyonal sadece leninist bir dünya partisine kıyasla gevşek bir örgüt değildi. Komünistler Birliği ve Birinci Enternasyonal'e kıyasla bile gevşek bir örgüttü. Bununla birlikte, 1914 depremine kadar örgütün bu yapısını radikal biçimde sorgulamak kimsenin aklına gelmedi. Oportünizm ve örgütlenme konusunda Avrupalı devrimcilerden farklı ve özgün bir tutumu temsil eden Lenin ve bolşevikler de İkinci Enternasyonal'in açıkça farklı olan yapısını sorgulayıp, üzerine gitmediler; en azından Rusya'daki oportünizm ve merkezîliğe karşı yürüttükleri mücadeleyi uluslararası örgüt içinde yürütmediler. Bu mücadelenin başlaması için Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasını beklemek gerekti. Daha savaşın ilk aylarında Lenin hem İkinci Enternasyonal'in gerçek niteliğini hem de bu teşhiste gecikildiğini ifade eden bir yazı kaleme aldı:

“İkinci Enternasyonal döneminin sosyalist parti tipi bağrında oportünizme yer veren bir partiydi. Oportünizm 'barışçı' dönemin onyılları boyunca gitgide kalabalıklaştı. Ama, yüzünü göstermeden, kendini devrimci işçilere uyarlayarak, onlardan marksist terminolojiyi alarak, ilkelerden açık bir biçimde sapmamaya özen göstererek... Böyle bir sosyalist parti tipi yaşadı. ... Enternasyonalizmin aynı parti içinde net ve tek bir enternasyonalist politikaya sahip olmaktan ibaret olduğunu düşünme hakkını kendimizde görüyoruz. Oportünistlerle ve sosyal-şovenlerle birlikte çalışarak ne gerçekten enternasyonalist bir proleter siyaseti güdülebilir, ne savaşa karşı eylem fikri öne sürülebilir, ne de bu eylem için güçlerin toparlanması sağlanabilir.” (“Şimdi Ne Yapmalı?”, TE. c.21, s.107)

Bu sözler açıkçası bir ihmalin ve gecikmenin

itirafıdır. Kusursuz olma hayali peşinde kendine sevdalı karikatürlerin akıllarından bile geçirmek istemeyeceği bu tutum bolşeviklerin başlıca meziyetlerindendir. Bolşeviklerin değeri hatasız ve kusursuz bir parti yaratmış olmalarından değil, kendi hata ve kusurlarının üzerine de düşmanın üzerine gittiği gibi tereddütsüz giden bir parti örneği vermiş olmalarından ileri gelir. Doğrusu bolşeviklerin bu teşhiste gecikmiş olmalarının oportünistlerin Avrupa işçi sınıfını emperyalist hükümetlerin peşine takmasında hatırı sayılır bir payı vardır. Ama oportünizm hakkındaki bu teorik gecikme aslı ve vahim bir kusur değildir. Aksine teorik bakımdan oportünizmi erkenden teşhis edip de ona karşı mücadelede zorunlu olan aracı yaratma konusunda ihmal ve gecikmenin vahim ve temel bir kusur olduğu Alman Devrimi'nin yenilgisiyle bir kez daha trajik bir biçimde kanıtlanmıştır.

Bugün bolşeviklerin bu konudaki gecikmelerine bakıp onları teorik öngörü eksikliği nedeniyle küçümseme eğiliminde olan laf ebelerine asla kanmamak gerekir. Onların rehberliğine hâlâ şiddetle ihtiyaç vardır. Çünkü oportünizm hâlâ hüküm sürmektedir. Bolşeviklerin gösterdiğinden başka bir yoldan alt edilmesi de mümkün değildir.

İKİNCİ ENTERNASYONAL GELENEĞİ YAŞIYOR

“Eğer savaş 1915'te sona ererse, aklı başında sosyalistler arasında işçi partilerini oportünistlerle birlikte yeniden toparlamak isteyenler 1916'da hâlâ olacak mı?” diye sormuştu Lenin.

Hem de nasıl! İkinci Enternasyonal'in tamamen marksizmin sırtından atılması hâlâ önümüzde duran bir görevdir. Çünkü İkinci Enternasyonal'in temsil ettiği oportünist gelenek hâlâ hüküm sürmektedir.

Bir kere resmî olarak bu örgütün devamı olan Sosyalist Enternasyonal hâlâ varlığını sürdürmektedir. Pek çok büyük sosyal demokrat parti, Fransız Sosyalist Partisi, Alman Sosyal Demokrat Partisi, İngiliz İşçi Partisi, en büyük emperyalist devletlerin hükümet sorumluluğunu zaman zaman üstlenen partiler bu örgütün üyesidir. İsrail İşçi Partisi, Türkiye'deki CHP, Yunanistan'daki PASOK da öyle.

Ama bu görüntüye aldanmamak gerekir. Asıl sürekliliğin bu çizgi üzerinden sağlandığını düşünmek, İkinci Enternasyonal'in ne olduğunu ve onun yarattığı geleneğin hâlen nerelerde nasıl sürdüğünü gözden kaçırmanın en kestirme yoludur. Zira İkinci Enternasyonal'in oportünist geleneği tıpkı Kautsky zamanında olduğu gibi marksist ve devrimci kisveler altında sürmektedir. Oportünizm açıktan açığa kendini belli ettiği zaman değil, belli etmediği zaman tehlikelidir.